

NÅR BARNET BLIVER DEN VOKSNE: ET IPA-STUDIE OM ROLLEFORVIRRING

Kandidatspeciale i psykologi
10. semester
Aalborg universitet

Liv Kirkeby Andersen
Studienummer 20137126
Vejleder: Kristine Kahr Nilsson

Antal samlede tegn: 159.337
Svarende til antal normalsider: 66,39

Dato: 5/8/2019

Når barnet bliver den voksne: Et IPA-studie om rolleforvirring

Af

Liv Kirkeby Andersen

AALBORG UNIVERSITET
STUDENTERRAPPORT

Studie:	Psykologi
Studienummer:	20137126
Årgang:	10. semester
Sted:	Aalborg Universitet
Vejleder:	Kristine Kahr Nilsson
Dato:	d. 5/8/2019
Antal tegn med mellemrum:	159.337
Svarende til antal normalsider:	66,39

Abstract:

Objective: The aim of this study was to explore the childhood experience of role confusion with a parent. Six women, who grew up acting as their mother's primary source of emotional support, were interviewed about their childhood experience.

Method: Interviews were semi-structured and the data were analyzed using interpretive phenomenological analysis. **Findings:** The first part of the interview was about the informants' childhood perception of role confusion. The central positive themes were feelings of closeness and confidentiality with the parent, and the negative themes were about feeling a weighty responsibility, experiencing transgressive behavior and having to set aside their own needs. The second part of the interview was about the informants' retrospective perception of their childhood. Three out of six informants had experienced a change in perception from child to adult, but the remaining three had a consistent perception. However, there was a definite tendency to view their childhood's role confusion as negative in adulthood. The third part of the interview was about the perceived consequences of role confusion. The central negative perceived consequences were mental illnesses, and a lack of contact with one's own feelings. The positive perceived consequences were personal strengths like empathy and insight, and making a conscious effort not to repeat their parent's mistakes. **Discussion:** The study debates different aspects of the identified themes, and compares them to established literature.

Conclusion: The study concludes, that these themes give a detailed insight into six women's experience of role confusion, which can also be suggestive of the mother-daughter role confusion in general. Underexposed facets were revealed, that needs further research: The possibility of a non-friendly version of role confusion, as well as one-way confidentiality and ambivalence as primary characteristics in role confusion.

Indholdsfortegnelse

1. INDLEDNING:	1
1.1 PROBLEMAFGRÆNSNING	1
1.2 FORSKNINGSSPØRGSMÅLET	3
1.3 BEGREBSAFKLARING I FORSKNINGSSPØRGSMÅLET:.....	4
2. TEORI:	5
2.1 DEL 1: TEORIER OM DEN ALMENE FORÆLDER BARN-RELATION	5
2.1.1 Bowlbys tilknytningsteori:.....	5
2.1.2 Mahlers separations-individuationsteori:.....	6
2.1.3 Minuchins systemiske teori.....	7
2.2 DEL 2: TEORIER OM DEN ATYPISKE FORÆLDER BARN-RELATION.....	8
2.2.1 Kerigs grænseopløsningsteori	9
3. METODE	16
3.1 KVALITATIV FORSKNING:.....	17
3.2 VIDENSKABSTEORI.....	17
3.3 ANALYSEMETODE - IPA:	18
3.4 INTERVIEWDESIGN:	20
3.5 INTERVIEWGUIDE:.....	21
3.7 FORFORSTÅELSER:.....	24
3.8 ETIK:.....	26
3.9 RELIABILITET, VALIDITET OG GENERALISERBARHED:	27
4. ANALYSE:	29
4.1 PRÆSENTATION AF INFORMANTERNE:	30
4.2 REFLEKSIONER OVER INFORMANTERNES LIGHEDER OG FORSKELLE	32
4.3 DEL 1: ANALYSE AF BARNDOMSOPLEVELSEN.....	34
4.3.1 Barnet som veninde vs. barnet som ventil.....	34
4.3.2 Relationen til faren:.....	37

4.3.3 Fordele: Betydningsfuldhed og nærhed	38
4.3.4 Ulemper: Ansvar og loyalitetskonflikter.....	39
4.3.5 'Oversharing' og grænseoverskridelser.....	41
4.3.6 Envejsfortrolighed	41
4.3.7 Tilsidesættelse af egne behov:	43
4.4 OPSAMLING AF DEL 1	44
4.5 DEL 2: ANALYSE AF DEN VOKSNE OPLEVELSE.....	45
4.5.1 Den retrospektive opfattelse af rolleforvirringen	45
4.5.2 Den voksne relation.....	47
4.6 OPSAMLING AF DEL 2	49
4.7 DEL 3: ANALYSE AF INFORMANTERNES OPLEVEDE KONSEKVENSER.....	50
4.7.1 Negative konsekvenser:	50
4.7.2 Positive konsekvenser	53
4.8 OPSAMLING AF DEL 3	55
4.9 ANALYSENS SAMLEDE FUND:.....	55
5. DISKUSSION	57
5.1 AF- ELLER BEKRÆFTELSE AF SPECIALETS HYPOTESE:	57
5.2 ROLLEFORVIRRINGENS PATOLOGI:.....	59
5.3 ROLLEFORVIRRINGS REPRÆSENTATION I TRAUMEKLASSIFIKATIONSSYSTEMER.....	61
6. SPECIALETS MULIGHEDER OG BEGRÆNSNINGER:.....	63
6.1 OBJEKTIVITET I KVALITATIVE MULTIPLE-CASE UNDERSØGELSER:	63
6.2 GENERALISERING UD FRA KVALITATIVE MULTIPLE-CASE UNDERSØGELSER:.....	65
7. KONKLUSION	69
8. PERSPEKTIVERING: FREMTIDIG FORSKNING	71
9. REFERENCELISTE	73

Bilag:

Bilag 1: Interviewguide

Bilag 2: Interview med Anette

Bilag 3: Interview med Sanne

Bilag 4: Interview med Trine

Bilag 5: Interview med Julia

Bilag 6: Interview med Nina

Bilag 7: Interview med Marie

1. Indledning:

Der kan siges at være to revolutioner, som drastisk har ændret danskernes familiemønstre; industrialiseringen i 1870'erne, da mændene kom på arbejdsmarkedet, og kvindefrigørelsen i 1968, da kvinderne kom på arbejdsmarkedet (Alfort, 2016). Sidstnævnte omvæltede ægteskabet, magtstrukturen i familierne og ikke mindst forholdet mellem børn og voksne. Nu skulle børn ikke længere kun ses, men også høres, og et ligeværdigt, fortroligt forhold mellem barn og forælder blev idealet. Forfatter Katrine Marie Guldager fortæller: "Jeg kan huske det fra 1970'erne, hvor min mor lagde armen om mig og spurgte, om vi ikke bare skulle være veninder" (Alfort, 2016, s. 2). Ifølge Guldager kan man argumentere for, at kløften mellem generationerne ikke længere er så lille, som den var lige efter 68'er-revolutionen. Ikke desto mindre er det ikke ualmindeligt i den offentlige danske debat, at høre formuleringen: 'Vi ønsker at være venner med vores børn' (eksempelvis Gunge & Jakobsen, 2013; Villemann, 2013; Sellerup, 2017). Med denne udtalelse kan der menes en af to ting: 1) At forældre har mistet autoriteten i ønsket om at bevare den gode stemning mellem barn og voksen. 'Venskabet' mellem forælder og barn karakteriseres her af egalitarisme og eftergivenhed. 2) At forælderen behandler barnet som en 'voksen terapeut', i ønsket om at være følelsesmæssigt fortrolige med deres børn (Dewar, 2013). Spørgsmålet er, om denne relation i samme grad er præget af egalitarisme mellem forælder og barn; i særdeleshed i forhold til, om forældrens bekendelser skaber en dynamik, hvor barnet også betror sig til forælderen, altså om fortroligheden er gensidig.

Det er ikke utænkeligt, at begge ovennævnte scenarier kan optræde samtidigt, men speciallets fokus befinder sig på den følelsesmæssigt fortrolige relation. At kunne berette om et nært forhold til egne børn er unægtelig et trumfkort i spillet om social status. En kommunikativt åben relation kan hurtigt syne misundelsesværdig og sund – men er den altid det? Hvor går grænsen mellem fortrolighed og *oversharing* mellem børn og forældre?

1.1 Problemafgrænsning:

I de tidlige udviklingsår afhænger barnets udvikling af den omsorg og vejledning, der

kræves for at opnå selvstændighed. Ideelt varetager barnets primære omsorgspersoner, oftest dets biologiske forældre, disse behov (UNICEF, 2019). Men dette er ikke altid tilfældet, og der kan opstå situationer, hvor barnet snarere varetager forælders behov end omvendt.

Det engelske begreb 'parentification' dækker over den type relation, hvor barnet involveres så meget i forælders bekymringer og ansvarsområder, at 'barnet bliver forælder for forælderen' (Kerig, 2005). Der forekommer her en intergenerational omvendning, hvor det almindelige familiehieraki nedbrydes, og barnet må overtage den voksnes rolle (Passlack, 2003).

Dette er forholdsvis kendt fænomen i børnepsykologi, og har været belyst i flere teoretiske rammer; tilknytningsteori, systemisk teori og objektrelationsteori (Kerig, 2005). Boszormenyi-Nagy og Spark var de første til at definere parentifikation som: 'The subjective distortion of a relationship as if one's partner or even one's child were his parent' (Boszormenyi-Nagy & Spark, 1973, p. 151). I begyndelsen er begrebet altså ikke afgrænset til en forælder barn-dynamik, men kan også omhandle relationen mellem eksempelvis ægtefæller. I 1980'erne begynder teoretikere som John Bowlby og Salvador Minuchin at beskrive familier, hvor barnet tager mange af forældrenes ansvarsområder, og begrebet parentifikation anvendes derfra mere afgrænset til at beskrive forælder barn-relationen. Det er i denne forståelse, at nærværende speciale anvender begrebet.

Enkelte steder oversættes begrebet på dansk direkte til 'parentifikation' (Rask & Jacobsen, 2015; Passlack, 2003). Et andet dansk begreb, som kan anskues næsten synonymt med parentifikation, er rolleombytning (Hildebrand & Christensen, 1988). Specialet anvender fremover disse danske begreber.

Der kan skelnes mellem instrumental parentifikation og emotionel parentifikation (Jurkovic, 1997). I den instrumentelle version bliver barnet tildelt mange huslige og praktiske ansvarsområder, som ellers typisk tilfalder den voksne. I emotionel parentifikation er barnet derimod forælders primære følelsesmæssige støtte. Emotionel parentifikation er nært beslægtet med begrebet '*adultification*' (herfra oversat til adultifikation) (Kerig, 2005). I adultifikation bliver barnet snarere kendetegnet af at have en rolle som en ligeværdig 'bedste ven', end en forælder. I

særlige tilfælde kan barnet fremtræde som en surrogat-ægtefælle, hvor de varetager alle de behov, som en voksen partner almindeligvis skulle varetage – undtagen seksuelle behov. Dette kaldes også på dansk 'rolleforvirring' (Hildebrand & Christensen, 1988). Der kan skelnes mellem begreberne ved, at der i parentifikation/rolleombytning sker en total forveksling af voksen- og barneroller, mens der i adultifikation/rolleforvirring sker en udviskning af grænserne mellem voksen og barn. Ikke desto mindre anvender mange teoretikere dog parentifikation synonymt med adultifikation (Kerig, 2005). Specialet erklærer sig enig i, at emotionel parentifikation, adultifikation og rolleforvirring kan ligestilles; dog skelner specialet kraftigt mellem disse og instrumental parentifikation. Dette skyldes, at der argumenteres for at være signifikant forskel på følelsesmæssigt og praktisk ansvar. Dette understøttes af teoretiske perspektiver, som identificerer emotionel parentifikation som væsentligt mere skadeligt end instrumental parentifikation (Hooper, DeCoster, White & Voltz, 2011). Det udelukkes ikke, at de to fænomener kan ske samtidigt, men de kan også foregå isoleret, og derfor er det afgørende at skelne. Specialets interesse ligger ved oplevelsen og følgerne af barnets følelsesmæssige ansvar for forælderen, og dette benævnes af læservenlige årsager fremover med terminologien 'rolleforvirring'.

1.2 Forskningsspørgsmålet:

Specialets fokus ligger i den fænomenologiske, subjektive oplevelse af at have været i en forælderrelation, som var præget af rolleforvirring; hvordan var *oplevelsen* af at være sin forælders nærmeste fortrolige? De primære tematikker i denne oplevelse udledes gennem kvalitative interviews med voksne informanter, hvis barndom indeholdt en rolleforvirret relation til en forælder. Således fokuserer specialet på den retrospektivt *erindrede* oplevelse.

Ud over denne dimension findes en interesse i den voksnes *nuværende* opfattelse af deres barndom. Har opfattelsen af den rolleforvirrede relation ændret sig fra barn til voksen? Årsagen til dette fokus bunder i en hypotese omkring, at børn vil opfatte den nære relation som hovedsagligt positiv, mens den voksne vil se tilbage og opfatte rolleforvirringen som hovedsagligt negativ, idet deres barndoms

ansvarsbyrde først da vil stå klart. Hypotesen uddybes i afsnittet 'forforståelser'. Det er også hensigten med specialet at bidrage til diskussionen om *konsekvenserne* af rolleforvirring. Er det altid negativt, eller kan der findes positive følger af at have haft et stort følelsesmæssigt ansvar som barn? Dette har i litteraturen ofte været debatteret, hvor nogle argumenterer for, at rolleforvirring kan ske i en forholdsvis harmløs form, og andre konsekvent identificerer fænomenet som skadeligt (Kerig, 2005). Ifølge specialets forudgående research har det hidtil været sparsomt undersøgt, hvad de personligt oplevede følgevirkninger af rolleforvirring kan være. Dette ville således kunne bidrage til en ny indgangsvinkel i ovenstående debat. Da rolleforvirring omhandler både følelser og relationer, er det især konsekvenser på disse områder, specialet er interesseret i at undersøge; herunder hvilken betydning det har haft for individets emotionelle udvikling, samt deres evne til at skabe relationer.

Ovenstående fokusområder leder til et tredelt forskningsspørgsmål:

Hvordan husker voksne oplevelsen af en barndom præget af rolleforvirring med en forælder?

Adskiller denne erindrede barndomsopfattelse sig fra den voksnes retrospektive opfattelse af rolleforvirringen i barndommen?

Hvilke konsekvenser oplever voksne, at rolleforvirring har haft for deres socio-emotionelle udvikling?

1.3 Begrebsafklaring i forskningsspørgsmålet:

Barn: Et menneske i alderen 0-18 år. Herved anvendes ordet 'barn' altså også om teenagere. Baggrunden for dette er, at specialet ønsker at undersøge, hvordan rolleforvirring har følt i samtlige formative udviklingsår. Informanterne skelner dog ofte på eget initiativ mellem barndom og teenageårerne.

Voksen: Et menneske over 18 år.

Socio-emotionel udvikling: Evnen til at forstå, udtrykke og håndtere egne emotioner, samt at etablere positive relationer til andre. Den socio-emotionelle udvikling inkluderer altså både intra- og interpersonelle forhold (Cohen, Onunaku, Clothier & Poppe, 2005).

2. Teori:

Teoriafsnittet er todelt. Som indledningen viser, centrerer rolleforvirring sig om utydelige grænser mellem barn og voksen; derfor præsenterer første halvdel fundamentet for, hvad der udgør den *normative* tilknytnings- og adskilleelsesproces mellem forælder og barn. Dette gøres først ved psykoanalytiske perspektiver om en symbiotiske fase efterfulgt af en separationsfase. Dernæst beskriver systemisk familieteori, hvordan interpersonelle grænser er altafgørende for en sund familiedynamik. Anden halvdel præsenterer med udgangspunkt i Kerigs teori hvad der sker, når disse grænser opløses. Dette danner relevansgrundlaget for specialet i henhold til, hvad udgør det sunde og usunde forælderskab, og hvordan sidstnævnte opleves for barnet i et livsverdensperspektiv.

2.1 Del 1: Teorier om den almene forælder barn-relation

2.1.1 Bowlbys tilknytningsteori:

Den engelske psykoanalytiker John Bowlby var den første til at påpege vigtigheden af relationen mellem særligt mor og barn for barnets videre psykologiske udvikling. Hans teori baserer sig på et grundlæggende menneskeligt adfærdssystem; tilknytningsadfærdssystemet (Killén, 2003). Systemet er biologisk forankret, og fremsætter at alle spædbørn evolutionært har udviklet sig til at knytte bånd til sine omsorgspersoner for at højne sine chancer for overlevelse (Workman & Reader, 2014). Børnenes tilknytning viser sig dog på forskellige måder, afhængigt af det følelsesmæssige samspil med deres omsorgsperson. Hvis denne person, oftest moren, er sensitiv overfor barnet og kan aflæse dets behov, bliver tilknytningen tryk (Killén, 2003). Denne trykthed kan beskrives som en grundlæggende følelse af, at

forældrene kan beskytte barnet mod trusler, hvad enten de kommer udefra eller indefra. Den trygge tilknytning kan dermed danne en 'sikker base', ud fra hvilken barnet kan udforske sine omgivelser og udvikle autonomi og selvstændighed (ibid.). Dette danner ligeledes grundlaget for, at det voksne barn senere kan tilbyde *sit* barn en tryk base.

Er moren derimod ikke responsiv, eller følelsesmæssigt tilgængelig, bliver tilknytningen utryk. Denne ikke-responsive adfærd kan tage mange former; eksempelvis fraværende, afvisende, invasiv, eller uforudsigelig forældreadfærd (ibid.). Disse tidlige erfaringer danner grundlaget for barnets arbejdsmodel, som determinerer hvordan barnet vil imødekomme fremtidige relationer; med grundlæggende tiltro eller mistænksomhed (Workman & Reader, 2014).

I centrum af tilknytningsteorien ligger derfor evnen til at kunne adskille sig og forblive tilknyttet. Balancegangen mellem følelsesmæssig forbindelse og uafhængighed er altså afgørende for barnets sunde udvikling (Bowlby, 1969). Således bidrager Bowlby altså til det psykodynamiske perspektiv om en symbiotisk fase mellem barn og mor som naturligt udgangspunkt, efterfulgt af en senere separationsproces (Kerig, 2005).

2.1.2 Mahlers separations-individuationsteori:

Særligt objektrelationsteorien videreudvikler Bowlbys ideer. Margaret Mahler, Fred Pine og Anni Bergman var i 1970'erne pionerer for denne teoretiske udvikling. De fremsatte, at spædbarnet i sine tidligste stadier ikke skelner mellem sig selv og sin mor – moren opleves ikke som en selvstændig identitet, men højst som den primære kilde til behovsopfyldelse (Mahler, Pine & Bergman, 1975). I takt med barnets vækst og modning vil der ifølge Mahler (1968) ske en *separation-individuationsproces*, hvor barnet begynder at fornemme sin individuelle identitet. Dette sker, når barnet eksempelvis oplever situationer, hvor moren (eller moder-figuren) ikke opfanger eller opfylder barnets behov, og den symbiotiske 'boble' dermed brister. Ydermere stiger barnets evne til empati i en almindeligt forløbende psykologisk udviklingsproces, som gør barnet i stand til at se sin mor som et adskilt individ med

sine egne ønsker og behov. Hermed sker der altså en separation fra moren (Mahler, Pine & Bergman, 1975). Dette vil give barnet incitament til at begynde at udforske sit miljø og grundlægge sin individuelle autonomi. Hermed sker en individuationsproces. Dette forløber ifølge Mahler (1968) i stadier, og er den ønskelige psykologiske udvikling i barnets første leveår. Det danner grundlaget for evnen til objektpermanens, som er den fuldendte forståelse af moren som adskilt individ. Ligesom Bowlby mente Mahler også, at morens følelsesmæssige sensitivitet overfor sit barn er altafgørende for barnets proces mod egen autonomi og mestring af sit miljø. Moren bør facilitere og opmuntre denne individuationsproces (Mahler, Pine & Bergman, 1975). Hvis hun derimod enten skynder på barnets tiltag mod selvstændighed, eller bibeholder barnet i en dependent position for at forlænge symbiose-tilstanden, bremses separations-individuationsprocessen (ibid.).

2.1.3 Minuchins systemiske teori

I 1970'erne får Salvador Minuchins systemiske familierapi stor fremgang. Hidtil havde psykologiens fokus i høj grad været på den enkelte klients udfordringer og behandling, og en individualpsykologisk forståelse var ganske enerådende (Harari & Bloch, 2005). Minuchin og andre familierapeuter revolutionerer dog denne tankegang ved at tænke i systemer i stedet for individer. En familie er et sådant system, hvor et individs handlinger påvirker et eller flere af de andre familiemedlemmer, og vice versa (Minuchin, 1974). Når der opstår et psykologisk eller psykiatrisk problem hos et individ, kan man altså ikke opfatte eller behandle problemet isoleret; det skal derimod forstås i en større kontekst af et familiesystem. Minuchin (1974) var optaget af den sunde familie som et sted, hvor medlemmerne oplever følelsen af både samhørighed og separathed. Familien muliggør denne dualitet ved at lade medlemmerne indgå i forskelligartede relationer, eller subsystemer. Minuchin (1974) inddelte familien i tre grundlæggende subsystemer; 1) den ægteskabelige enhed, som betyder de to ægtefæller som et selvstændigt 'team', 2) forældreenheden, som referer til børnenes omsorgspersoner, og 3) søskendeenheden, som referer til familiens børn. Medlemmerne kan 'færdes'

mellem disse subgrupperinger, og opnå følelsen af både at høre til og være sit eget individ, ved for eksempel at indgå i den relativt egalitære søskendeenhed, og opleve at de voksne har deres egen sfære i den 'private' ægteskabelige enhed (Kerig, 2005). Disse subsystemer er vogtet af grænser, som også er et nøglebegreb i Minuchins teorier. En af de vigtigste grænser for den sunde familie er, at der er en tydelig adskillelse mellem børn og voksne. Uanset familiens sammensætning bør der være en usynlig grænse mellem barn og voksen (Kerig, 2005). Denne fungerer effektivt som en 'envejsventil', hvor de voksne kan varetage børnenes behov, men børnene forhindres i at kunne tage sig af de voksnes. Omsorg og kærlighed kan frit passere begge veje hen over grænsen, men børnene får ikke lov til at blive en del af det voksne ansvarssystem (Love & Robinson, 1990).

Tydelige grænser definerer passende familieroller, og giver familiemedlemmerne mulighed for at møde deres emotionelle behov i henhold til deres psykologiske udvikling. Den ideelle grænse er dynamisk, idet den sikrer individets integritet, men tillader kommunikation mellem familiens medlemmer (Kerig, 2005). En overdrevent rigid grænse (såsom 'børn skal ses, men ikke høres'-mentaliteten) kan nedsætte den emotionelle kontakt mellem familiemedlemmerne, og dermed begrænse tilhørsfølelsen. Modsat kan en diffus grænse skabe forvirring mellem generationerne (eksempelvis forvirring om, hvem der er forælderen, og hvem der er barnet) og udviske følelsen af individualitet og separathed (ibid.). Uanset hvilken grænsekultur, der er tale om, vil familien ifølge Minuchin (1974) til enhver tid søge at opretholde deres system, når de forstyrres. Denne søgen mod homeostase kan muliggøre, at mere eller mindre adaptive familiedynamikker fortsættes i årevis.

2.2 Del 2: Teorier om den atypiske forælder barn-relation

Anden del af teoriafsnittet illustrerer, hvordan den atypiske forælder barn-relation kan forløbe og manifestere sig i intergenerationelle grænseoverskridelser. Dette beskrives med udgangspunkt i Kerigs (2005) definition af *grænseopløsning*, samt et afsnit om hver af begrebets fire hovedelementer. Efter hvert af disse afsnit beskrives, hvad forskningen her har fundet om relationen til udvikling af psykopatologi. Disse sammenholdes senere i specialet med informanternes oplevede konsekvenser. For

videst muligt at undgå bias, har specielt også haft til hensigt at præsentere forskning på eventuelle positive følger af grænseopløsning; der kan dog kun beskrives positive følger af parentifikation, da det er det eneste af de fire hovedelementer, der er lavet sådan forskning på.

2.2.1 Kerigs grænseopløsningsteori

Som ovenstående afsnit viser har emnet familiære grænser en lang historie i både psykodynamisk og familiesystemisk litteratur. Ydermere kan begge teoretiske perspektiver siges at være enige om, at nuværende og tidligere familierelationer er afgørende for individets psykologiske udvikling. På trods af denne opmærksomhed om emnet argumenterer Kerig (2005) at forskningen har været hindret af, at fænomenet har været kaldt mange forskellige ting; Kerig (2005, p. 9) nævner op til 38 benævnelser. Med sin term 'grænseopløsning' (ibid.) søger hun at opsummere den hidtidige forskning og belyse, hvad den samlede viden på området er. Grundlæggende for grænseopløsning som fænomen er en manglende evne hos forælderen til at anerkende barnets psykologiske individualitet. Med andre ord har forælderen altså svært ved at opfatte barnet som sin egen person, og have øje for barnets nuværende udviklingsstadiet (ibid.). Ifølge Kerig (2005) er der flere psykologiske processer eller dimensioner i en sådan relation, og derfor inddeles termen grænseopløsning på baggrund af etableret teori i fire hoveddimensioner: sammenvikling (enmeshment), invadering (intrusiveness), rolleombytning (herunder parentifikation og adultifikation), og partnerficering (spousification). Disse fire fænomener har hver sin karakteristik, hver sine relaterede termer og hver sine konsekvenser for socio-emotionel udvikling. Det udelukkes dog ikke hermed, at de kan forekomme samtidigt (Kerig, 2005).

Sammenvikling (enmeshment)

Sammenvikling er den nærmeste danske oversættelse af den engelske term *enmeshment*. Sammenvikling er det ekstreme tilfælde af grænseopløsning, hvor der

ikke er nogen differentiering mellem to eller flere individer (ibid.). I en familie præget af sammenvikling vil man ofte se en så stor overinvolvering i hinandens liv og følelser, at de så at sige ikke ved, hvor den ene begynder og den anden hører op.

Dette kan forekomme mellem alle familiemedlemmer eller kun mellem to; eksempelvis forælder og barn (ibid.). Fænomenet relaterer sig derfor tæt til den tidligere nævnte symbiotiske tilstand mellem mor og barn, som Mahler og mange andre psykoanalytikere ser som det naturlige udgangspunkt for spædbørn.

En sammenviklet familie kan på den positive side opleve et stærkt fællesskab, og en følelse af næsten telepatiske forbundethed med hinanden. På den negative side kan sammenvikling true udviklingen af særligt børns autonomi, hvis deres individualitet ikke respekteres (ibid.). Ofte kan en ændring i ét familiemedlems liv sende 'chokbølger' gennem resten af familien, idet sammenholdet føles truet; eksempelvis når det voksne barn ønsker at flytte hjemmefra.

Årsagen til, at sammenvikling opstår, kan være et stærkt behov for følelsesmæssig samhørighed. Ifølge Masterson og Rinsley (1975) kan nogle mødre derfor have et eller mindre bevidst ønske om at forlænge den indledende symbiotiske tilstand mellem sig selv og barnet. Moren føler sig således truet, når barnets individualitetsproces initieres. Ved at knytte ekstremt tætte bånd til barnet i en dependent relation, vil moren således skabe et usundt opfostringsmiljø, hvor barnets udvikling forstyrres.

Forbindelser til psykopatologi: Både psykodynamiske og systemiske perspektiver er enige om, at manglende opbakning til barnets individuationsproces kan have negative udviklingspsykologiske konsekvenser. Det kan give barnet en grundlæggende følelse af manglende selvstændighed, som kan føre til usikkerhed og angst. Studier har vist opbakning til dette, da børn af såkaldte over-involverede mødre har større risiko for at udvikle angstlidelser (Hirshfeld, Biederman, Brody, Faraone & Rosenbaum, 1997; Stubbe, Zahner, Goldstein & Leckman, 1993). Ifølge Rubin og Mills (1991) reagerer mødre til børn med angstlidelser stærkere på deres børns vanskeligheder med sociale færdigheder end andre mødre. Dette manifesterer sig i skuffelse eller forlegenhed, næsten som om mødrene så deres børn som en forlængelse af dem selv; dette kan muligvis yderligere forklare forbindelsen mellem

sammenvikling og angst.

Sammenvikling af en hel familie kan lede til internaliseret angst hos børn i skolealderen (Barber & Buehler, 1996; Jacobvitz, Hazen, Curran & Hitchens, 2004), depression i ungdomsårene (Jewell & Stark, 2003) og tilknytningsproblemer i ungdomsårene (Allen & Hauser, 1996). I værste tilfælde kan et barns manglende følelse af en selvstændig identitet føre til borderline personlighedsforstyrrelse, som også er karakteriseret af en følelse af indre tomhed og interpersonelle vanskeligheder, særligt i form af grænseløshed (Pine, 1979; Westen & Cohen, 1993).

Invadering (Intrusiveness)

Den invaderende forælder respekterer ligesom den sammenviklende forælder ikke barnets autonomi. Dog er der den forskel, at den sammenviklende forælder har en 'vi føler det samme'-mentalitet, hvor den invaderende forælder har en 'du føler som jeg siger du gør'-mentalitet (Kerig, 2005). Der er altså mere kontrollerende adfærd i denne facet af grænseopløsning; dog er der ikke tale om en åbenlys adfærdskontrollering af barnet, men derimod en psykisk kontrol, for at opnå at barnet tilpasser sig til forældrens ønsker. Forælderen manipulerer barnets følelser, tanker, og tilknytning til forælderen. Hvis barnet ikke giver efter for denne 'hjernevaskning', kan forælderen reagere ved at inducere skyld hos barnet, blive vred, kritisere eller trække sig fra relationen (ibid.). Barnet risikerer altså at blive følelsesmæssigt forladt, hvis de ikke samarbejder med forældrens ønsker. Som Ogden (1979, p. 16) formulerer det: *'Det er som om forælderen siger til barnet, hvis du ikke er hvad jeg har brug for du er, så eksisterer du ikke for mig'*.

Forbindelser til psykopatologi: Når en forælder er kontrollerende, kan det sende et signal om fare eller udefrakomne trusler til barnet. Dette kan skabe ængstelighed hos barnet, og begrænse barnets udvikling af stresshåndteringsstrategier (Cobham, Dadds & Spence, 1999; Rapee, 1997). Ligesom sammenvikling er invadering derfor også stærkt associeret med angstlidelser (Dadds & Roth, 2001), men også depression og negativt selvbillede (Barber & Harmon, 2002; Morris et al., 2002). Ydermere er invadering en stærk prædikator for adfærdsmæssigt utilpassede unge; muligvis fordi

autonomi ofte er afgørende for en adaptiv udvikling hos unge (Herman, Dornbusch, Herron & Harting, 1997; Kerig, 2005).

Rolleombytning: Parentifikation

Kerig (2005) opfatter parentifikation som et fænomen, der kan adskilles fra sammenvikling, invadering, adultifikation og partnerficering. I det meste forskning samles disse begreber dog under overskriften 'parentifikation', og derfor findes der uden tvivl mest forskning under dette begreb.

Parentifikation defineres som et fænomen, hvor forælderen placerer barnet i en forælderrolle og appellerer til barnet om at drage omsorg for forælderen. I litteraturen kaldes dette også 'det bebyrdede barn' (Chase, 1999) eller 'barnet-som-forælder' (Walsh, 1979; Goglia, Jurkovic, Burt & Burge-Callaway, 1992).

Allerede Bowlby (1982) omtalte 'det parentificerede barn', og satte det i forbindelse med en usikker tilknytning. Barnet fornemmer, på baggrund af mere eller mindre usagte signaler, at forælderen ikke kan varetage sit voksne ansvar; derfor bliver tilknytningen usikker, idet fornemmelsen af forælders beskyttelsesevne skal være til stede for at skabe en sikker tilknytning (ibid.). Når barnet mærker forælders magtesløshed, begynder barnet at drage omsorg for forælderen og overtage ansvarsområder. Denne adfærd vil ofte blive belønnet af forælderen, og rolleombytning bliver derfor barnets arbejdsmodel i deres fremtidige relationer til voksne (Kerig, 2005). Bowlby karakteriserede dette barn som værende 'kompulsivt selvberørende' (Bowlby, 1982). Ifølge Chase (2001) har barnet ikke andre muligheder end at forsøge at opfylde forælders behov, idet barnet er afhængig af forælders beskyttelse og loyalitet for at overleve i de tidlige år. Når barnet således bliver forælder for forælderen, er det også ofte også nødsaget til at tage sig af sine egne følelsesmæssige behov; derfor må det parentificerede barn ofte også være sin egen forælder (ibid.).

Parentifikation og dets medfølgende ansvarsområder kan som tidligere nævnt være af praktisk karakter (instrumental parentifikation) og følelsesmæssig karakter (emotionel parentifikation). Ifølge Byng-Hall (2002) er varetagelsen af voksnes ansvarsområder, uanset praktiske eller emotionelle, dog en upassende forventning

af have til et barns udviklingsmæssige evner. I relation til dette mener Zeanah og Klitzke (1991), at parentifikation medfører, at forælders behov bliver mødt på bekostning af barnet. Barnet vil oftest føle, at de fejler i deres bestræbelser, hvilket kan internaliseres til følelser af selvbebrejdelse, usikkerhed og inkompetence. Andre følelsesmæssige konsekvenser kan være skuffelse eller skyld rettet mod barnet selv, samt vrede mod forælderen (Sroufe & Fleeson, 1988).

Forbindelser til psykopatologi: Historisk har parentifikation været associeret med tilknytningsvanskeligheder- og forstyrrelser (Van IJzendoorn, Schuengel & Bakermans-Kranenburg, 1999; Hooper, 2008), relationelle vanskeligheder (Carlson, Jacobvitz & Sroufe, 1995; Macfie, Houts, McElwain & Cox, in press; Hooper, 2008; Passlack, 2003), angst og depression (Hetherington, 1999; Jacobvitz & Bush, 1996; Passlack, 2003), spiseforstyrrelser (Rowa, Kerig & Geller, 2001; Passlack, 2003), borderline personlighedsforstyrrelse og dissociative lidelser (Hooper, 2008; Wells & Jones, 1998 if. Passlack, 2003) samt misbrug af alkohol eller stoffer (Passlack, 2003; Hooper, 2008). En metaanalyse om parentifikation og psykopatologi fandt dog kun en signifikant forbindelse til spiseforstyrrelser, angst og personlighedsforstyrrelser. Forbindelsen til misbrug og depression var derimod svagere end forventet (Hooper, DeCoster, White & Voltz, 2011).

Positive følger af parentifikation: Som nævnt er parentifikation det eneste område af grænseopløsning, hvor der er lavet forskning om eventuelle positive konsekvenser. Jurkovic (1997) fandt, at der kan findes tilfælde af 'adaptiv parentifikation', hvor barnet ikke lider overlast; oftest er der tale om omstændigheder som en afgrænset periode, samt at barnet bliver verbalt påskønnet, og at opgaverne har et moderat intensitetsniveau. Når disse 'kriterier' er opfyldt, fandt Jurkovic og Casey (2000) i deres studie af latinamerikanske unge, at emotionel parentifikation kan føre til interpersonelle kompetencer. I overensstemmelse med dette har flere studier fundet, at parentificerede børn udviser såkaldt prosocial adfærd ved omsorgsfuldhed, ansvarlighed, empati, og omgængelighed (Walker & Lee, 1998; Goglia, Jurkovic, Burt & Burge-Callaway, 1992). Endeligt kan emotionel parentifikation medføre gode krisehåndteringsevner, samt øget selvværd (Jurkovic, Morrell & Casey, 2001 if. Passlack, 2003; Walker & Lee, 1998). Instrumental

parentifikation kan ligeledes føre til interpersonelle kompetencer (Thierkiel, 2002 if. Hooper, 2008), mestring af praktiske opgaver, samt høj grad af individuation og differentiering fra resten af familien (Walsh, Shulman, Bar-on & Tsur, 2006).

Rolleombytning: Adultifikation

I adultifikation behandler forælderen ikke barnet som sin forælder, men som en ligeværdig voksen eller ven (Kerig, 2005). Det kaldes også rolediffusion (Jacobvitz & Sroufe, 1987) eller rolleombytningsfortrolighed (Brown & Kerig, 1998). I adultifikation forventer forælderen mere eller mindre ubevidst, at relationen til barnet bærer præg af venskab; det vil sige, forælderen skal kunne betro sig om næsten hvad som helst til barnet. I mere ekstreme tilfælde kan barnet derfor næsten siges at få en terapeut-lignende rolle for deres forælder.

Den voksnes bevæggrunde for adultifikationen af et barn er oftest ensomhed; derfor er enlige forældre i særlig risiko for at søge denne type følelsesmæssig intimitet med deres børn (Kerig, 2005). Et andet muligt underbevidst motiv kan være at kompensere for det tætte forælder barn-forhold, som forælderen ikke selv fik som barn (Hooper, 2008). Barnet bliver således ofte forælders primære kilde til social intimitet og støtte. Det betyder også, at barnet ofte udviser stor empati overfor sin forælders følelsesmæssige tilstand. Minuchin (1985, p. 287) udpeger, at på trods af barnets positive kompetence, bør en systemorienteret familierapeut holde et vågent øje med 'den 11-årige, som har et lommestørklæde i sin mors hånd før morens første tåre falder'. Ligesom med parentifikation er bekymringen her, om barnets ansvar påtages på bekostning af deres egne behov.

I en familie er adultifikation mellem én forælder og et barn ofte modvægtet af stor følelsesmæssig distance mellem barnet og den anden forælder (Kerig, 2005). Der kan ske en skævvridning af familierelationerne, hvor eksempelvis far og datter er ekstremt forbundne, mens moren både trækker sig og bliver skubbet væk af den stærke far-datter alliance. Dette kan også resultere i såkaldt 'triangulation', hvor barnet bliver fanget mellem to parter og kommer i loyalitetskonflikter (ibid.). Dette kan resultere i, at barnet involveres i den 'ægteskabelige enhed', og tildeles rollen som eksempelvis konfliktmægler eller beslutningstager (ibid.).

Forbindelser til psykopatologi: Der findes relativt lidt empirisk data om konsekvenserne af adultifikation som et adskilt fænomen fra parentifikation (Kerig, 2005). Der er dog eksempler på ekstrem adultifikation, som sandsynligvis har store psykopatologiske konsekvenser: Gudzer, Pari, Zelkovitz og Marchessault (1996) vurderer, at en ung kvindes borderline-diagnose kunne være relateret til hendes grænseløse relation til sin far, som hun både delte intime detaljer om sit sexliv med og tog på 'dobbeltdates' med. Ligesom i sammenvikling forventes det, at familierelationens grænseløshed kan have bidraget til den mangel på identitetsfølelse, som kendetegner borderline personlighedsforstyrrelse.

Partnerficering:

I partnerficering bliver barnet til en surrogatpartner eller kvasi-ægtefælle for forælderen. Fænomenet kaldes også 'barnet-som-partner' (Walsh, 1979) eller 'forførelse' (Sroufe, Jacobvitz, Magelsdorf, DeAngelo & Ward, 1985). Relationen er kompensatorisk, idet forælderen søger partnerskab og endda fysisk intimitet hos sit barn, i stedet for sin ægtefælle eller andre ligesindede. Den ekstreme version af denne fysiske intimitet kan være direkte overgreb; således kan partnerficering være en facet i en incestuøs relation (Kerig, 2005). Ofte kommer den fysiske nærhed dog til udtryk ved lettere grænseoverskridende adfærd, såsom at have barnet siddende på skødet eller sove i samme seng, selv efter barnet har nået en vis alder og modenhed (Love & Robinson, 1990).

Sroufe og Ward (1980), som var de første til at navngive fænomenet, observerede en særligt 'forførende' forældrekontakt i deres studie af mødre og deres spædbørn. Her er forælderen overdrevent fysisk kærlig, og søger sit barns omsorg og kærlighed med stor intensitet. Denne 'bejlen' til barnet får en næsten flirtende karakter, og partnerficering kan derfor kendetegnes af seksuelle undertoner. Ifølge Erel og Burman (1995) kan forførende partnerficering differentieres fra det 'virkeligt positive' forhold, da det er udviklingsmæssigt upassende og imødekommer forældrens behov på bekostning af barnets.

Således relaterer fænomenet sig også til det nyere, om end mindre empirisk undersøgte, begreb 'emotional incest'; et følelsesmæssigt overgreb, hvor en

forælder objektiviser barnet som kilden til ubetinget kærlighed, trøst og fortrolighed. Barnet udsættes for en såkaldt 'grooming-proces', som også grænser til det flirtende, hvori dets selvudslettende adfærd belønnes og barnets ubehag ved grænseoverskridelserne må undertrykkes (Love & Robinson, 1990; Adams, 2011). I emotionel incest forekommer der ingen fysiske overgreb, men ordet 'incest' anvendes for at understrege det udnyttende i relationen og børnenes hjælpeløshed, uanset om fælderens overgreb er af fysisk eller psykisk natur (Love & Robinson, 1991).

Der findes dog også en fjendtlig udgave af partnerficering, hvor forælderen projicerer sin vrede på ægtefællen over på barnet. Engfer (1988) kaldte denne slags fænomener for 'spill-over', hvor parforholdets spændinger påvirker forælder barn-relationen (eksempelvis, 'du beklager dig så meget, at du lyder fuldstændigt som din mor'). Relationens kompensatoriske natur går dog igen, idet de følelser, forælderen skulle udleve med sin partner, overgår til barnet (Kerig, 2005).

Forbindelser til psykopatologi: Det har været fremsat, at partnerficering er særdeles overstimulerende for barnet, og at dette hæmmer evnen til følelsesregulering; dette understøttes af Jacobvitz og Sroufes (1987) fund om uopmærksomhed og hyperaktivitet i børnehavebørn, hvis mødre udsatte dem for partnerficering. Samme fund gentog sig i et lignende studie om børn i skolealderen (Carlson, Jacobvitz & Sroufe, 1995). Fjendtlig partnerficering er relateret til både usikre tilknytningsmønstre (Owen & Cox, 1997) og angst og depression hos børn i skolealderen (Brown & Kerig, 1998).

3. Metode

Afsnittet præsenterer specialets metodiske fremgangsmåde. Først introduceres kvalitativ forskning generelt, og dernæst nærværende speciales videnskabsteoretiske udgangspunkt i form af hermeneutik og fænomenologi. Dernæst beskrives specialets analysemetode, IPA, samt overvejelser om udviklingen af interviewets design og rekrutteringen hertil. Sidst gennemgås specialets forforståelser (jf. Gadamer), etik,

samt overvejelser om den kvalitativt fænomenologiske forsknings reliabilitet, validitet og generaliserbarhed.

3.1 Kvalitativ forskning:

Specialet anvender kvalitativ forskningsmetodologi til at besvare forskningsspørgsmålet. Dette skyldes, at specialet ønsker at udforske fænomener, som ikke så let kvantificeres og måles; nemlig den fænomenologiske oplevelse af en barndom præget af rolleforvirring. Med Kvale og Brinkmann (2009, p. 15)'s ord: 'Hvis du gerne vil vide, hvordan folk forstår deres verden og deres liv, hvorfor så ikke tale med dem?'

Kvalitativ forskning er situeret i en erkendelsestradition, hvor fokus er at undersøge hvilken mening et givent fænomen har for de mennesker, der oplever dem (Langdridge, 2007). Dette står i kontrast til kvantitativ forskning, som har til hensigt at undersøge *udbredelsen* af det givne fænomen, og dermed dets prævalens eller statistiske gennemsnit (ibid.). Kvalitative forskningsmetoder spænder fra deltagerobservation over interview til diskursanalyse. Specialet vælger forskningsinterviewet, da interviews kan give særligt indblik i den mening, individer tillægger deres erfaringer. Derudover har interviews den fordel, at interaktionen mellem informant og interviewer giver mulighed for at få uddybende og velbegrundede svar, idet metoden kan tilpasses den enkelte situation ad hoc (ibid.). Endeligt er kvalitative metoder særligt anvendelige til at studere fænomener, der er vanskelige at måle – for eksempel relationelle forhold. Da rolleforvirring netop et relationelt fænomen, vurderes det bedst udforsket i en mundtlig interviewsetting.

3.2 Videnskabsteori

Hermeneutik og fænomenologi udgør specialets epistemologiske ståsted. Fænomenologer er hovedsagligt interesserede i menneskers *oplevelse* af verden, hvor hermeneutiske forskere behandler *fortolkningen* af mening (Kvale & Brinkmann, 2009). Begge er dog forstående videnskaber, som beskæftiger sig med viden gennem erfaring og fortolkning; derfor kan de forenes i den hermeneutisk-fænomenologiske metode (Berg-Sørensen, 2012).

Hermeneutikkens hensigt er at opnå viden gennem fortolkning af meninger, udsagn og tale. Mennesket danner ud fra deres forforståelser mening ud af de fænomener, de møder i dagligdagen. Forforståelsen kommer af tidligere erfaringer, som Gadamer kaldte *erfaringshorisont* (Berg-Sørensen, 2012). Det betyder grundlæggende, at mennesket ifølge hermeneutikken ikke møder verden som en 'blank tavle', men at vi ser den gennem filteret af vores levede erfaringer. Dette udgør hermeneutikkens grundlæggende ontologiske dimension; den indebærer dog også en metodisk. I denne er 'den hermeneutiske cirkel' central for fortolkningen – her sker en vekselvirkning mellem at se på enkeltudsagn og den helhed, eller kontekst, som udsagnet er situeret i (ibid.). Eksempelvis kunne man isolere en sætning fra et interview og fortolke den separat, for så at perspektivere til historisk, samfundsmæssig og teoretisk kontekst. Forskeren må gå frem og tilbage i disse perspektiver for at opnå den bedst mulige forståelse af et fænomen (ibid.).

Fænomenologien har til hensigt at erhverve viden ved at studere den individuelle oplevelse, og den måde fænomener bliver opfattet i bevidstheden (Langdridge, 2007). Centralt er begrebet 'livsverden', som betyder individets umiddelbare verdensopfattelse forud for refleksioner (Brinkmann & Tanggaard, 2010). Hos fænomenologerne skelnes der ikke mellem 'den virkelige verden', hvor fænomener optræder objektivt, og den individuelle virkelighedsopfattelse. Det centrale i fænomenologiske analyser er derfor det subjektive perspektiv, der er centreret om individets livsverden (Berg-Sørensen, 2012). Det er forskerens opgave at undersøge denne; men ligesom i hermeneutikken er fænomenologer fokuserede på, at verden ikke observerer sig selv, og at forskerens person spiller en rolle i den videnskabelige proces. Derfor må forskeren identificere og medtænke sin egen subjektivitet, for at skabe det bedste videnskabelige udgangspunkt (Jacobsen, Tanggaard & Brinkmann, 2010).

3.3 Analysemetode - IPA:

Til specialets empiriske undersøgelse vælges som nævnt forskningsinterviewet – specifikt, det fænomenologisk funderede semistrukturerede livsverdensinterview.

Til analysen af disse interviews vælges metoden IPA: Interpretive phenomenological

analysis (Langdridge, 2007). Denne metode er situeret i et fænomenologisk-hermeneutisk perspektiv, og har til hensigt at undersøge menneskers oplevelse eller opfattelse af et givent fænomen; igen er livsverdensbegrebet centralt. IPA-forskning er typisk ideografisk, og søger dermed ikke at identificere generelle tendenser i større populationer (ibid.). Målet er derimod at indsamle detaljeret viden om en relativt specifik oplevelse i en relativt specifik gruppe informanter, og kun forsigtigt foreslå lignende tendenser i større grupper. Gennem akkumuleret viden fra lignende studier om andre grupper kan det dog lade sig gøre at udlede generaliseringer (Pietkiewicz & Smith, 2012).

I IPA tales der om en såkaldt 'dobbelt hermeneutik', hvor forskerens rolle er at udlede mening i interviewpersonernes meningsdannelse (Smith & Osborn, 2003). På den måde bliver interviewer og den interviewede fælles skabere af viden. Dette tæt forbundet til fænomenologiens tidligere nævnte fokus på aktivering af forskerens subjektivitet i den videnskabelige proces (Kvale & Brinkmann, 2009). Semistrukturerede interviews er den hyppigst anvendte metode til dataindsamling i IPA-undersøgelser. Interviewene transskriberes semantisk (det vil sige, der nedfældes udelukkende hvad der bliver sagt), og inkluderer derfor ikke detaljer som det nøjagtige antal sekunders stilhed, eller samtlige pauseord som 'øh' (Langdridge, 2007). Analysen af transskriptionen foregår ved at gennemlæse dem gentagne gange, og lave noter i en bred margin til kodning af tekstens temaer. Der er fire stadier i denne proces:

- 1) Læs og genlæs transskriptionen, og tilføj kommentarer i venstre margin. Disse kommentarer kan være en opsummering af meningen i en passage, eller et fagudtryk fra litteraturen, som udsagnet beskriver.
- 2) Begyndende temaer noteres i højre margin. Temaerne er ikke endelige, men kan bidrage til at komprimere udsagnetes mening.
- 3) Temaerne listes på et separat stykke papir. Forskeren arbejder ved at lægge nogle temaer sammen, som er tæt forbundne, og identificere temaer, som kræver deres egen overskrift.
- 4) Forskeren udarbejder den endelige liste med temaer. De bliver navngivet efter emne og sat i den rækkefølge, der giver bedst mening for analysen. Der

udarbejdes en oversigt over temaernes tilhørende citater. Der kan slettes enkelte temaer, hvis de ikke tilføjer noget essentielt for den samlede analyse. Sådan fortsættes der for hver transskription. En anden mulig fremgangsmetode er at tage udgangspunkt i tidligere nedskrevne temaer, når kodningen af næste transskription påbegyndes. Dette kræver, at forskeren forbliver fleksibel omkring at ændre eller tilføje temaer, som de viser sig relevante for hvert interview. Processen er overordnet cyklisk, idet forskeren konstant veksler mellem sin transskription og sine temaer (Langdridge, 2007).

Målet med metoden er først og fremmest at opnå indsigt i informantens perspektiv på det givne fænomen. Dog kan IPA-analysen også forholde sig kritisk til den transskriberede tekst, for eksempel ved at foreslå underliggende tematikker, som informanterne ikke selv er bevidste om (Smith & Osborn, 2003).

3.4 Interviewdesign:

I det semistrukturerede interview får informanterne mulighed for medbestemmelse på interviewets fokus. På den måde kan de fremhæve aspekter af oplevelsen af rolleforvirring, som de finder særligt centrale. Desuden har det semistrukturerede interview den fordel, at interviewerens kan følge op på givne svar fra informanterne og fortolke på disse løbende (Kvale & Brinkmann, 2009).

Informanterne skal være voksne, det vil sige over 18 år. Denne aldersgrænse sættes, da det kan give flere etiske udfordringer at interviewe børn, som på nuværende tidspunkt oplever rolleforvirring. Derudover er interesseområdet så vidt som muligt at undersøge *retrospektivt*, hvordan informanterne som børn oplevede relationen, samt hvordan de opfatter den som voksne. Specialet har til hensigt at få dem til at reflektere over, hvad der var positivt og negativt ved oplevelsen, hvilket man oftest vil være i stand til som voksen. Derfor sættes aldersgrænsen til 18 år, i stedet for det mere forskningsgængse 20 år, da det vurderedes at de nødvendige refleksive evner er til stede fra 18 år. Ud over denne aldersgrænse stilles ingen krav i forhold til køn, eller hvilken voksen aldersgruppe, informanterne skal tilhøre.

Processen om at beslutte, hvor mange interviewpersoner specialet kan inkludere, kræver mange overvejelser. I IPA-forskning er samplet typisk småt, idet målet ikke er

at generalisere resultaterne, men undersøge denne specifikke gruppes livsverden i henhold til rolleforvirring. Studerende, der anvender IPA, anvender typisk fem eller seks interviewdeltagere; dette skyldes den tidskrævende analytiske proces (Langdridge, 2007; Smith & Osborn, 2003).

Ifølge Kvale og Brinkmann (2009) bør man interviewe så mange informanter, som det kræver at få svar på det givne forskningsspørgsmål. Specialet har til hensigt at identificere temaer på tværs af forskellige personlige historier om rolleforvirring, samt opfattelsen og konsekvenserne af fænomenet. Dette kræver mindst en håndfuld fænomenologiske perspektiver at sammenligne. På baggrund af ovenstående vurderedes det, at specialet skal inkludere **seks** interviewdeltagere. Specialets undersøgelsesdesign bliver således et *multiple case-studie*, da målet er at identificere forskelle og ligheder mellem de seks 'cases' (Baxter & Jack, 2008).

3.5 Interviewguide:

Herfra udarbejdedes en interviewguide. I denne proces arbejdes der med at fralægge eksisterende forforståelser. Inden for hermeneutikken er der enighed om, at en fuldstændig fralæggelse af disse ikke er mulig, da disse er baseret på egne erfaringer (Berg-Sørensen, 2012). For at kunne forholde sig til forforståelserne noteredes de og bogføres under afsnittet 'forforståelser'. Ifølge Gadamer giver denne tilgang en mere neutral fortolkningsproces (ibid.).

Spørgsmålene i interviewguiden er åbent formuleret og tillader informanterne at beskrive deres livsverden (ibid.). Med afsæt i IPA-metoden er der også udarbejdet støttespørgsmål, som kan lede informanterne til at reflektere over flere aspekter i deres oplevelse af rollefordeling (Langdridge, 2007). Spørgsmålene er så vidt muligt ikke formuleret ledende; for eksempel har ordet 'konsekvens' en negativ konnotation, så derfor præciseredes det i dette spørgsmål, at der er interesse for både positive og negative følger af rolleforvirringen.

I interviewguiden formuleres spørgsmålet om oplevede konsekvenser af rollefordeling helt åbent; det vil sige, det specificeres ikke, at fokus er socio-emotionel udvikling. Årsagen til dette er, at det ikke vurderes at være alment tilgængeligt sprogbrug, at informanterne derfor ville have svært ved at forholde sig

til spørgsmålet. For det andet er specialets interessere, hvilke konsekvenser informanterne som det første associerer til, når spørgsmålet stilles frit. I det tilfælde, at informanterne svarer meget langt fra det socio-emotionelle område, spores de ind på interesseområdet ved at spørge med den mere gængse formulering 'personlig udvikling'.

Det vurderedes, at en forholdsvist kort interviewguide vil være tilstrækkelig til at få de mest essentielle spørgsmål besvaret. Tidsrammen for interviewsene kan derfor holdes på en halv time.

Interviewguiden (inklusive mundtlig samtykkeerklæring) kan ses i bilag 1.

3.6 Informantsøgning:

I IPA-forskning, der som tidligere nævnt ofte har relativt små samples, giver det ikke mening at tænke i begreber som repræsentativitet og tilfældig udvælgelse (Smith & Osborn, 2003). Samplingen er derimod fokuseret mod en specifik gruppe, som har været i tæt kontakt med det oplevede fænomen. Ideelt har de også ideografiske eller socio-økonomiske fællestræk, for at studiets resultater har gyldighed for netop denne 'kultur' eller gruppe. Dog er det også essentielt at reflektere over de realistiske muligheder for at rekrutteringen til undersøgelsen (ibid.). Derfor vælger nærværende speciale at rekruttere specifikt efter informanter, der har været udsat for rolleforvirring; men ikke at sætte krav til f. eks. køn og alder. Med inspiration i andre undersøgelser, som også undersøger lidet kendte begreber, udarbejdedes en checkliste med symptomer, som er formuleret i et let tilgængeligt sprog; det vil sige, ikke antager at læseren har kendskab til fagtermer som rolleombytning/rolleforvirring og parentifikation/adultifikation. Det vurderedes, at man befinder sig i målgruppen, hvis man kan identificere sig med tre eller mere ud af fem udsagn på denne. Checklisten fungerer altså som en screeningsproces, og at man minimum skal kunne sige ja til tre er specialets inklusionskriterium. Udsagnene er baseret på eksisterende teori og er som følger:

- Jeg har skullet være forælder for eller bedste ven med min forælder

- Jeg har skullet tage mig af min forælders følelsesmæssige behov

- *Jeg har skullet genskabe freden efter et skænderi i min familie*
- *Jeg har haft følelsen af at blive fortalt 'for meget' af min forælder*
- *Jeg har haft ansvar udover, hvad man alderssvarende kunne forvente af mig*

Informantsøgningen blev foretaget via opslag på foreningers hjemmesider og Facebooksider. Disse inkluderer TUBA (Terapi og Rådgivning for Unge, som er Børn af Alkoholmisbrugere), Dansk Misbrugscenter, Tjele Misbrugsbehandling, DepNet (støtteside for voksne med depression), 'De Små Skuldre' (Støttegruppe for voksne, der er vokset op i misbrugsfamilier), samt en Facebookgruppe for støtte til spiseforstyrrede.

Disse foreninger blev valgt på baggrund af teori, som indikerer, at børn, der oplever at få et stort følelsesmæssigt ansvar for en forælder, ofte kommer fra hjem med vold, vanrøgt eller misbrug (Kerig, 2005; Lindgaard, 2008; Burton, 2007; Hooper, 2008). Ydermere blev der valgt foreninger på baggrund af teori om de voksne børns mulige udfordringer; misbrug, samt psykiske lidelser som depression, angst og spiseforstyrrelser (Kerig, 2005).

Som resultat af opslagene kom otte henvendelser. Alle interviews foretages telefonisk, hvilket opleves som en fordel; informanterne giver ofte korte og præcise svar, hvilket gør det muligt at holde varigheden af interviewet på omtrent en halv time. Informanterne kan muligvis have holdt noget tilbage, grundet den mere anonyme kontakt i et telefonopkald, men det vurderes dog gennemgående, at informanterne svarer tillidsfuldt og fyldestgørende.

To ud af de otte interviews må sorteres fra, idet der i begge informanternes tilfælde ikke er tale om adultifikation, men derimod instrumentel parentifikation. Det vil sige, at informanternes ansvar som børn var af praktisk karakter, og at der ikke fandtes følelsesmæssig fortrolighed mellem informanterne og deres forældre. Der er altså højst sandsynligt sket en mistolkning af opslaget, idet informanterne viser sig ikke at kunne identificere sig med tre eller flere af checklistens udsagn.

I denne eksklusionsproces reflekteres der over, hvad der i opslaget eventuelt kunne misforstås. Det udledes, at det kunne være en fejlkilde at have brugt formuleringen 'forælder for din forælder'; det er meget naturligt, at informanterne kunne spejle sin

oplevelse med eksempelvis at skulle passe mindre søskende og lave husholdningsarbejde i den beskrivelse. Muligvis havde det have minimeret forkerte associationer udelukkende at have anvendt formuleringen 'forælders bedste ven'. Efter eksklusionen endes der på seks interviews, hvis informanter lever op til inklusionskravene for rolleforvirring. Det vurderedes, at de er af tilstrækkelig kvalitet og tematisk indhold til, at de fyldestgørende kan besvare forskningsspørgsmålet.

3.7 Forforståelser:

Ifølge Gadamer kan erfaringshorisonten ikke ignoreres i forskning, og derfor bør forskeren sætte sine forforståelser i spil. Dette tjener to formål; 1) at imødekomme virkeligheden om, at subjektet ikke møder verden som en 'blank tavle', og 2) at forforståelsen derfra må sættes i parentes for at opnå det bedst mulige udgangspunkt for fordomsfri undersøgelse af det givne fænomen (Berg-Sørensen, 2012; Kvale & Brinkmann, 2009). I kvalitativ forskning generelt bør forskerens subjektivitet inddrages, beskrives og problematiseres (Brinkmann & Tanggaard, 2010). Derfor følger her en gennemgang af undertegnede forståelse af emnet, samt hvad det forventes, interviewpersonerne vil sige om deres oplevelse af rolleforvirring som barn og som voksen.

Det er min opfattelse, at rolleforvirring forekommer, når den voksne fejlagtigt opfatter barnet som en ligeværdig. Med andre ord, når den voksne betror sig følelsesmæssigt til barnet, som han/hun ville gøre med en ven eller anden nærtstående, ligeværdig relation. Det kan være bekendelser af både negativ og positiv karakter; dog vil formodentlig hovedsagligt være de negative bekendelser, som giver barnet den følelse af ansvar, som er kendetegnende for fænomenet. Dette ansvar er i min overbevisning overvejende negativt, idet barnets behov bliver sekundære og den voksnes behov primære. Som flere teoretikere har beskrevet det, kan der herske tvivl om, hvem der er barnet, og hvem der er den voksne (Kerig, 2005). Generelt er jeg bevidst om, at min forforståelse kan være præget af den diskurs, der ofte kendetegner debatten om konsekvenserne ved at være 'venner med sine børn'; at børnene tror de skal være stærke for en svag forælder (Lehman,

2019), at ansvarsfølelsen øger børnenes stressniveau (Dewar, 2013) og at børnene ikke får lov til at være børn, når deres forældre involverer dem i 'voksenproblemer' (Gunge & Jacobsen, 2013). Denne negative forforståelse kan give et bias, som muligvis kan blive den 'linse', jeg ser interviewenes resultater igennem. Jeg forsøger derfor så vidt som muligt at spørge informanterne om positive oplevelser og opfattelser, i ligeså vid udtrækning som de negative. Derudover opsøges litteratur, som har fundet positive følger af rolleforvirring, for at udfordre mine bias. Slutteligt i specialet reflekterer jeg yderligere over, hvordan mine forforståelser og mulige bias kan have influeret processen.

Det er ikke min forventning, at børn oplever rolleforvirring som negativt, mens de befinder sig i det. Det ligger i min vurdering højst sandsynligt over barnets psykologiske råderum at identificere skævvridningen i rollefordelingen. Tværtimod kan fortroligheden muligvis føles som et tæt bånd mellem forælder og barn, og 'ophøjelsen' til en status som ligesindet kan inspirere stolthed hos barnet. Det ubehag, der eventuelt måtte være ved at lytte til 'voksenproblemer' såsom økonomiske eller romantiske problemer, registreres, men undertrykkes for at opretholde familiens system. Derfor er det min forventning, at når informanterne bliver spurgt, hvordan de oplevede rolleforvirringen som børn, vil de svare en positiv oplevelse af nærhed med deres far eller mor. De kan muligvis også huske et underliggende ubehag eller stress, som de dog ikke kædede sammen med forældrens følelsesmæssige betroelser som børn.

Som voksne gør vi os (som oftest) fri af vores forældre, og deres kærlighed og omsorg er ikke længere nødvendig for vores overlevelse. Derfor gør voksenlivet det muligt at reflektere over fejl og mangler i sin barndom, uden barndommens frygt for at 'himlen falder ned'. Når det voksne barn oplever konsekvenser af sin barndoms rolleforvirring, vil den voksne sandsynligvis have kompetencer til at reflektere over sin barndoms forældrerelationer og deres omkostninger. Denne refleksion forstærkes sandsynligvis, hvis den voksne selv er blevet forælder. Derfor er det min forventning, at der fra barn til voksen vil være sket en drastisk forandring af deres opfattelse. Jeg forventer derfor, at informanterne vil beskrive deres barndoms perspektiv på rolleforvirring som hovedsagligt positivt, og deres voksne perspektiv

som hovedsagligt negativt. Dette danner således interessegrundlaget for forskningsspørgsmålets andet spørgsmål, idet denne hypotese afprøves.

3.8 Etik:

Ifølge Kvale og Brinkmann (2009) er en interviewundersøgelse altid et moralsk foretagende, idet der både er makro- og mikroetiske aspekter i processen.

Makroperspektivet fordrer først og fremmest refleksioner omkring undersøgelsens tematisering; hvorfor er dette emne vigtigt, og hvordan kan undersøgelsen bidrage til den psykologiske videnskab? Ideelt set har undersøgelsen altså potentiale til forbedre menneskets kår ved at formidle viden (Kvale & Brinkmann, 2009). I dette speciales tilfælde er emnet forældreskab, hvilket er en opgave, størstedelen af menneskeheden påtager sig. Der ses uomtvisteligt en berettigelse i at undersøge, hvad det mindre sunde forældreskab er, med henblik på at identificere og undersøge rolleforvirring, som kan opstå i ønsket om en tæt forælder barn-relation. Ydermere opfattes det som vigtigt for allerede eksisterende ofre for fænomenet, at der forskes i konsekvenserne af et stort følelsesmæssigt ansvar i barndommen.

Nogle af de vigtigste mikroetiske principper er, at informere om og sikre fortrolighed mellem interviewer og informant. Derfor oplyses det allerede i det indledende opslag på sociale medier og foreninger, at deltagelse er anonymt, samt interviewets tidsmæssige omfang. Således er deltagerne på forhånd briefet om emne og vilkår for interviewet. Da interviewet foregår telefonisk, indhentes et mundtligt informeret samtykke. Dette sikres ved at præsentere rammerne for interviewet, med diktafonoptagelse og tidsomfang. Det præciseres, at deres deltagelse er anonym, og at deres navn og andre genkendelige personlige oplysninger vil blive sløret i transskriptionen. Sidst understreges det, at deres samtykke til enhver tid kan tilbagetrækkes. Kontrakten 'underskrives' ved at spørge, om informantens samtykke til de nævnte forhold er til stede, og modtage et tydeligt ja.

I selve interviewsamtalen er det etisk afgørende som interviewer at være nærværende, dog uden at gøre samtalen terapeutisk. Dette kan være en svær balancegang, især givet emnets natur; forælder-barn forhold kan give anledning til meget personlige, muligvis smertelige erindringer. Derudover kan interviewets

iboende asymmetriske magtrelation gøre det vanskeligt ikke at give informanten en følelse af, at fortælle meget sårbare historier til en kølig, ikke-responderende forsker. Det forsøges at undgå dette ved at reagere validerende på informanternes svar, samt at stille betimelige spørgsmål. Derudover opleves interviewets afgrænsning til en halv times varighed som fordrende for, at samtalen ikke bliver ubehageligt overpersonlig for informanten. Ydermere viser det sig ofte i interviewsituationen, at mange informanter i forvejen har gået i terapi med disse erindringer, som også kan være en fordel for deres mentale robusthed. I debriefingen af interviewet understreges der taknemmelighed for deres meget personlige bidrag, og dette kan også være med til at udligne interviewets asymmetri.

Som forsker bør man også gøre sig tanker om undersøgelsens fordelagtighed for deltagerne; hvad får de ud af at være med? Hertil fortæller flere informanter ved interviewets slutning af sig selv, at de ser det som afgørende, at der kommer mere fokus på dette som fænomen, så der kan tages flere præventive tiltag, før andre børn bliver udsat for det samme, som de selv var. Det er etisk magtpåbyggende, at informanterne føler nytte ved interviewet, for samlet at gøre deltageroplevelsen positiv.

3.9 Reliabilitet, validitet og generaliserbarhed:

Afsnittet præsenterer specialets refleksioner om reliabilitet og validitet i henhold til interviewundersøgelsen. Dette efterfølges af overvejelser om hvad generaliserbarhed er i et kvalitativt interviewstudie, samt hvordan specialet vil forholde sig til dette.

Reliabilitet omhandler studiets troværdighed og reproducerbarhed (Kvale & Brinkmann, 2009). Den største udfordring for specialets reliabilitet er muligvis, at det er udført af én enkelt person. Særligt i den tematiske analyse vil en intersubjektiv enighed blandt flere kodere kunne modvirke eventuel forskersubjektivitet og dermed højne reliabiliteten.

Ifølge Thagaard (2004) er gennemsigtighed i forskningsprocessen dog det mest afgørende for studiets reliabilitet, idet dette højner muligheden for at andre forskere

ville kunne opnå samme resultat. På denne baggrund har specialet tilstræbt på at beskrive sine ræsonnementer og fremgangsmåder for hvert afsnit.

Validitet omhandler, hvorvidt studiet undersøger det, det har til hensigt at undersøge, og om det dermed har gyldighed (Kvale & Brinkmann, 2009). Ifølge Kvale og Brinkmann (2009) foregår validering ikke i en bestemt fase i interviewforskningen – derimod reflekterer den gode forsker kontinuerligt over validitet gennem hele processen. Derfor har specialet tilstræbt sig at reflektere over gyldighed og hensigtsmæssighed i samtlige af interviewforskningens syv faser; tematisering, design, interview, transskription, analyse, validering og rapportering (ibid.).

Gyldighed sikres også ifølge Thagaard (2004) ved at forholde sig til, om studiets resultater kan bekræftes af eller er forskellige fra eksisterende forskning. Af denne årsag vil specialets analyse forholde sig til, hvorvidt der findes teoretisk opbakning til hvert af de fundne temaer i oplevelsen af rolleforvirring.

Generaliserbarhed i kvalitativ forskning omhandler ikke, hvorvidt studiet har global gyldighed; i stedet fokuseres der på principper om analytisk generalisering og overførbarehed (Firestone, 1993; Kvale & Brinkmann, 2009). Derfor følger her en præsentation af disse begreber, samt hvordan specialet vil forholde sig til dem i henhold til generaliseringen af sine resultater.

Firestone (1993) opererer med begrebet analytisk generalisering i den definition, at overførbarehed bør fokusere på, om resultaterne kan være med til at danne evidens for eksisterende teori. I lighed med dette mener Thagaard (2004), at gyldigheden af et studies resultater blandet andet afgøres ved, om det kan bekræftes teoretisk.

Specialet diskuterer derfor i samme afsnit, hvorvidt dets fund kan bidrage til tidligere etableret teori om rolleforvirring.

Overførbarehed afgøres ved, om resultaterne af studiet kan overføres til lignende situationer eller personer. Ifølge Kvale og Brinkmann (2009) bør forskeren fremsætte sine argumenter for, hvorvidt resultaterne er overførbare, og herfra er det op til læseren at vurdere dette. Specialet debatterer derfor, hvorvidt dets resultater kan vedkomme flere end blot dets seks deltagere i diskussionen.

4. Analyse:

Forskningsspørgsmål: *Hvordan husker voksne oplevelsen af en barndom præget af rolleforvirring med en forælder? Adskiller denne erindrede barndomsopfattelse sig fra den voksnes retrospektive opfattelse af rolleforvirringen i barndommen? Hvilke konsekvenser oplever voksne, at det har haft for deres socio-emotionelle udvikling?*

Analysen indledes med en læserintroduktion til informanternes familie og opvækst. Dernæst reflekteres over de umiddelbare ligheder og forskelle ved informanternes profiler.

Herfra inddeles analysen i tre dele. For at svare på forskningsspørgsmålets første spørgsmål om oplevelsen af rolleforvirring i barndommen, vil analysens **første del** fokusere på informanternes *barndomsoplevelser*. Her introduceres de seks informanter til læseren ved en beskrivelse af deres familie og opvækstvilkår. Herefter præsenteres den tematiske analyse, som én for én gennemgår de essentielle temaer for informanternes oplevelser med rolleforvirring. Analysen er hovedsagligt empirisk, men belyses når muligt af eksisterende teori, for at bidrage til fortolkningen af udsagnene.

Anden del af analysen præsenterer informanternes *voksne oplevelse*. Først fremsættes en analyse af de vigtigste temaer i forskningsspørgsmålets anden del: Den voksnes retrospektive opfattelse af deres barndom. Dette gøres især for at undersøge den tidligere nævnte hypotese omkring, at barnets opfattelse af rolleforvirringen vil være positiv, mens den voksnes opfattelse vil være negativ. Dernæst præsenteres informanternes voksne relationer til deres mødre med særligt fokus på, hvorvidt de rolleforvirrede dynamikker har fortsat eller ej. Afsnittet suppleres med teoretiske perspektiver, i det omfang det er muligt.

Tredje del omhandler informanternes oplevelse af rolleforvirringens *konsekvenser* for deres voksenliv. Ud fra dette vil forskningsspørgsmålets tredje del om informanternes socio-emotionelle udvikling kunne besvares. Først analyseres temaerne i de negative konsekvenser, og derefter de positive. Disse holdes igen op

mod eksisterende teori.

Slutteligt opsamles analysens fund i henhold til forskningsspørgsmålet.

4.1 Præsentation af informanterne:

Samtlige informanter er af hunkøn og bosiddende i Danmark. De er i aldersgruppen 20-51 år. Alle informanternes navne er blevet ændret for at sikre deres anonymitet. Én er rekrutteret som informant gennem opslaget på Tjele Misbrugsbehandlings Facebookside, en har meldt sig gennem opslaget på Knæk Spiseforstyrrelsers Facebookside, og en har meldt sig gennem opslaget på TUBA's Facebookside. Tre er rekrutteret gennem mit private opslag på Facebook, som er blevet delt af bekendte; ingen informanter kendes personligt af undertegnede.

Anette er den ældste informant på 51 år. Hun er vokset op med sin mor og stedfar og er den ældste af fire søskende. Hun har kun haft sporadisk samvær med sin biologiske far som tre-fire årig, og ellers ikke haft kontakt til ham. Hendes stedfar var en truende figur i hendes barndom, som både var fysisk voldelig mod Anettes mor og psykisk voldelig overfor hele familien. Derudover led han af ludomani. Især hans psykiske ustabilitet gjorde det ofte nødvendigt for Anette at passe sine mindre søskende, eksempelvis ved at følge dem i institution og made dem om natten. Anette blev sin mors primære kilde for betrolser om hende og stedfarens kaotiske forhold. Transskriptionen af interviewet med Anette kan ses i bilag 2.

Den næstældste informant er **Sanne** på 48 år. Sanne er vokset op alene med sin mor. Hendes far var psykisk syg med paranoid skizofreni, og chikanerede Sannes mor i en sådan grad, at han fik polititilhold. Chikanen stod på under hele Sannes opvækst, og hun beskriver hans jævnlige tilstedeværelse som 'terror-agtig'. Efter en kort periode med samvær hver anden weekend mistede far og datter helt kontakten. Sannes mor har haft et moderat alkoholmisbrug op gennem Sannes opvækst, men på trods af det har mor og datter haft et kærligt og næsten symbiotisk forhold. Sanne blev fortalt mange 'voksenting' af sin mor, såsom hendes affærer, familiære konflikter eller økonomiske kvaler. Transskriptionen af interviewet med Sanne kan ses i bilag 3.

Trine er den tredjeældste informant på 34 år. Trine var alene med sin mor i sine første barndomsår. Hendes forældre var skilt, og hun besøgte sin far hver anden

weekend. Hendes mor havde bipolar lidelse, samt et gennemgående alkohol- og pillemisbrug. Da Trine var seks år, fandt hendes mor en ny mand, og Trine fik flere stedsøskende, som hun ofte passede. Stedfaren var voldelig overfor Trines mor, men ikke overfor børnene. Det er hovedsagligt konflikterne med og frygten for denne mand, som Trines mor har delt med sin datter. Betroelserne tiltog med alvorligheden af morens misbrug. Transskriptionen af interviewet med Trine kan ses i bilag 4.

Den næste informant **Julia** på 32 år er også vokset op i et hjem præget af hustruvold. Julias far slog jævnligt hendes mor og var psykisk voldelig overfor hele familien. Hendes forældre er gået fra hinanden og fundet sammen ad flere omgange. Da Julia var barn, oplever hun mest et indirekte ansvar om at dække over volden i hjemmet og passe sin søster, men det ændrer sig, da hun bliver teenager; hendes forældre går definitivt fra hinanden, og moren begynder at bruge Julia som hendes følelsesmæssige støtte gennem den ekstremt svære tid, hun gennemgår.

Transskriptionen af interviewet med Julia kan ses i bilag 5.

Nina er med sine 30 år blandt de to yngste informanter. Hun er vokset op med sin mor og far, en jævnaldrende søster og en 13 år yngre bror, som Nina ofte har taget sig af. Ninas far var sjældent hjemme grundet arbejde, og hendes søster var svært udfordret med bipolar lidelse og ADHD. Mellem denne fraværende far og forpinte søster dannede Nina og hendes mor et tæt forhold, og da Nina blev teenager, begyndte hendes mor at betro Nina sine sorger. Da Nina er 18 år bliver forældrene skilt, og Ninas mor får et sammenbrud og bliver indlagt på et lukket psykiatrisk afdeling. I denne periode er moren stærkt afhængig af Ninas følelsesmæssige støtte. Transskriptionen af interviewet med Nina kan ses i bilag 6.

Marie er den yngste informant på 20 år. Hun er vokset op alene med sin mor; hun har mødt sin far en enkelt gang, men ellers har hun ingen kontakt til ham. Moren har haft enkelte kærester op gennem Maries opvækst, men ingen der er flyttet ind hos dem eller ageret stedfar for Marie. Maries mor har kæmpet med stress og depressioner, men ikke psykisk sygdom af alvorligere type. Mor og datter havde et meget nært forhold - når moren havde problemer med økonomi, kæresteforhold eller arbejde, fortalte hun ofte Marie om det. Fortroligheden er gensidig; Marie indvier gennem sin opvækst også sin mor i sit følelsesliv. Transskriptionen af

interviewet med Marie kan ses i bilag 7.

4.2 Refleksioner over informanternes ligheder og forskelle

1) Demografi

Der tegnes gennemgående et mønster i informantprofilen; samtlige er kvinder og alle har været i en rolleforvirret relation med deres mødre. Denne rekruttering stemmer overens med tidligere studier, som fandt at kvinder var mere tilbøjelige til at rapportere emotionel parentifikation (Burnett, Jones, Bliwise & Ross, 2006 if. Hooper, DeCoster, White & Voltz, 2011). Ydermere fandt Aldridge (2006), at risikoen for emotionel parentifikation er særligt stor, hvis barnet er af hunkøn og hendes mor er syg, enlig eller arbejdsløs; en beskrivelse, der som introduktionen viser, passer på flere af informanterne. Dette kan altså muligvis være med til at forklare informanternes ligheder.

Som afsnittet 'informantsøgning' viste, har der ikke været en specifik rekruttering mod denne kønsfordeling; den er opstået naturligt efter de informanter, der meldte sig til undersøgelsen. Dog søges der i IPA-forskning oftest efter demografiske fællestræk, for bedre at kunne undersøge en specifik gruppes oplevelse (Pietkiewicz & Smith, 2012). Dette betyder, at rekrutteringen muligvis blot har givet specialet bedre forudsætninger for at kunne undersøge rolleforvirring specifikt mellem mødre og døtre. Dog begrænser det også specialet til ikke at kunne udtale sig om mænds oplevelse af rolleforvirring, og ej heller oplevelsen af rolleforvirring med fædre. Der reflekteres yderligere over konsekvenserne af informanternes demografiske ligheder i diskussionsafsnittet 'Generalisering ud fra multiple-case studier'.

2) Opvækstvilkår

Der er til gengæld også flere afgørende punkter, hvor informanterne er forskellige. For eksempel er der stor variation i deres opvækstvilkår; nogle har haft alvorlige udfordringer i hjemmet. For Trine, som er rekrutteret gennem foreningen TUBA, er hendes mors misbrug ikke en tilfældighed, men alle andre informanter er ikke rekrutteret gennem sider, der fokuserer på svære opvækstvilkår; derfor er den store forekomst af disse værd at bemærke.

Anette oplever fysisk og psykisk vold samt psykisk sygdom i hjemmet i form af sin stedfar. Sanne oplever misbrug i hjemmet i form af sin mors store alkoholindtag. Derudover har hun psykisk sygdom meget tæt inde på livet i form af sin skizofrene far. Trine ser vold i hjemmet fra sin stedfar og misbrug fra sin mor. Julia ser både fysisk og psykisk vold i hjemmet fra sin far. Nina oplever psykisk sygdom i hjemmet i form af sin søster. Dette stemmer overens med tidligere nævnt forskning, som har fundet en sammenhæng mellem forekomsten af rolleforvirring og familier med misbrug, vanrøgt og skilsmisse. Marie er det eneste, der ikke oplever overgreb eller psykisk sygdom – hun har dog skilte forældre.

Ydermere har nogle informanter været udsat for instrumental parentifikation; både Trine, Julia, Anette og Nina har oplevet at skulle passe deres mindre søskende i en grad, hvor de nærmer sig en surrogat-forælder. Det betyder, at de informanter har haft oplevelsen af at skulle opfylde to roller i deres familie; forælder og fortrolig. De resterende informanter har udelukkende haft oplevelsen af emotionel parentifikation. Informanternes diversitet i opvækstvilkår kan muligvis være med til at give dem forskelligartede oplevelser af rolleforvirring.

3) Alderstrin for initiering af rolleforvirring

Det er også værd at bemærke informanternes forskellighed i, hvornår rolleforvirringen opstår. Anettes mor begyndte at betro sig til hende, da hun gik i første klasse. Sanne og Marie nævner ikke noget bestemt alderstrin – tværtimod virker rolleforvirringen ganske gennemgående i deres barn- og ungdom. Både Julia og Nina bliver dog først indviet i deres mors 'voksenproblemer', da de bliver teenagere. Endeligt er der Trine, hvis mor har betroet sig til hende siden 10-11 årsalderen, men kun i perioder. Der findes ikke umiddelbart teori omkring, hvad alder betyder for virkningen af rolleforvirring; det kunne hypotiseres, at betroelser af alvorlige problemer er mere traumatisk for et mindre barn, idet det ligger så langt over deres udviklingsniveau. På den anden side kunne det også ske, at teenageren netop på grund af sine mere udviklede kognitive og emotionelle evner forstår problemets omfang bedre, og føler større afmagt over ikke at kunne løse forældrens problemer. Uanset hvad er det vigtigt at have for øje, at de forskellige

alderstrin, rolleforvirringen begynder på, muligvis også kan have en betydning for eventuelle forskelle i deres oplevelse.

4.3 Del 1: Analyse af barndomsoplevelsen

Følgende er en tematisk analyse af de mest fremtrædende emner, som informanterne beskriver fra deres barndom med rolleforvirring. Analysen er udarbejdet efter IPA-metodens fire trin, som fokuserer på identifikationen af temaer i interviewene. Disse temaer præsenteres med illustrerende citater, så læseren kan se sammenhængen mellem data og analyse (Langdridge, 2007; Smith & Osborn, 2003). Der fremhæves på denne måde forskelle og ligheder i informanternes oplevelser. Når muligt belyses temaerne med teoretiske perspektiver for yderligere at fortolke temaets mening. Der kan der også foreslås underbevidste temaer for informanternes udtalelser (ibid.). Analysens tre hoveddele afsluttes med en opsummering af de vigtigste pointer.

4.3.1 Barnet som veninde vs. barnet som ventil

Der findes to grundlæggende måder, hvorpå informanterne er blevet tiltalt og behandlet i den rolleforvirrede relation; som veninde, eller som ventil for forælders følelser. Venindeforholdet er en kærlig relation, som kendetegnes af verbale påskønnelser fra forælder til barn. Særligt Sanne fremhæver kærligheden mellem hende og hendes mor: 'Vi var meget tæt knyttet, og øh, hun elskede mig uendeligt højt, umådeligt højt, og det vidste jeg godt altid' (s. 2, ll. 34-35). Sanne betegner sig selv og moren som værende 'veninder'. Også Marie mindes en meget kærlig og omsorgsfuld mor. Marie fortæller, at deres relation blev veninde-lignende, selvom moren forsøgte at undgå det, idet de dannede 'fælles front' mod verden (s. 2, ll. 59-63). Det har før været teoretisk insinueret, at fraværet af en streng opdeling mellem barn og voksen kan lede til en følelse af kammeratskab og intimitet for barnet (Arditti, 1999, if. Kerig, 2005).

Ninas mor viste også verbal påskønnelse for sin datters hjælp, og Nina havde en følelse af 'et venindeforhold' (s. 3, l. 82). Nina fortæller et konkret eksempel på

dette: Som 10-årig havde familien besøg af en terapeut, som skulle give råd til at håndtere Ninas lillesøsters vanskeligheder. Da terapeuten initierer, at de skal sidde i rundkreds i stuen og tale om problemet, mens de bliver filmet – tilmed uden søsteren, som havde forladt lokalet – begynder Nina og hendes mor at le ustyrligt som to purunge veninder. Nina italesætter selv her, at hun 'var sin mors allierede' (s. 3, l. 75); de står sammen mod familieterapeuten. Dette stemmer overens med teoretiske perspektiver om alliancedannelse i rolleforvirring, idet der forekommer en stærk forælder-barn alliance, som kan udstøde en tredjepart (Kerig, 2005).

Trine har også haft et tæt forhold til sin mor og 'aldrig manglet kærlighed' (s. 2, l. 56). Da adspurgt vil Tine dog ikke betegne det som et venindeforhold; dette bunder muligvis i, at Trines mor vekslede mellem fortrolighed og distance: 'I perioder har hun betroet sig meget til mig (...) hun sagde, at nu ville hun snart skilles, og, og så blev jeg jo simpelthen så glad (...) og så skete det ikke alligevel, og, og så trak hun den der fortrolighed igen, og trak kortene ind til kroppen' (s. 3, ll. 81-86). Tine tror at de betroende perioder kom, når hendes mor havde det særligt svært med sin psyke og misbrug, og at dette nedbrød hendes 'pæne facade', som hun ellers forsøgte at opretholde i sine bedre perioder (s. 4, l. 91).

Generelt er det værd at bemærke, at flere af disse kvinder, som beskriver veninde-lignende dynamikker med deres mor, også fortæller om deres mors forsøg på at opretholde en grænse for betroelserne. Sanne fortæller, at hun ofte vågnende ved, at hendes mor græd om natten, og at moren 'prøvede, sådan, ikke helt at ville forklare mig tingene, og alligevel sad jeg der kl. 2 om natten og trøstede hende' (s. 4, ll. 92-93). Maries mor forsøgte som tidligere nævnt at undgå, at mor datter-relationen blev for venskabelig; Marie begrundet det således: 'Jeg tror også at hun nogle gange (...) på en eller anden måde skammer sig over, at hun ikke er ligesom alle andre forældre. At hun har fortalt mig så meget' (s. 6, ll. 151-152). Dette tyder også på en forståelse af mulige intergenerationelle grænseoverskridelser. Det har muligvis også været et forsøg på at opretholde en grænse, at Nina først er blevet indviet i sin mors emotionelle problemer som teenager.

Informanternes udtalelser kan tyde på, at mødrenes intentioner om ikke at fortælle deres døtre alt kan være et udtryk for ambivalens; på den ene side påskønner de

nærheden i relationen til deres døtre, og på den anden side ønsker de at give dem en ubekymret barndom. Det taler for dette, at Sannes karakteriserer sin mor som både grænseoverskridende og beskyttende og legende (s. 2, ll. 37-38), samt Ninas udtalelse om at hun 'også har fået lov til at være barn' (s. 9, l. 267).

I nogen kontrast til dette står de to resterende informanter, hvis mødre ikke har henvendt sig til dem på en kærlig, venskabelig måde. Tværtimod behandles de snarere som en ventil for mødrenes vrede, bekymring og frustration. Julia beskriver sin rolle i relation til sin mor som en 'følelsesmæssig buffer' frem for en nær veninde (s. 3, l. 86). Hun oplever at blive mødt med bebrejdelse frem for påskønnelse, når hun forsøger at hjælpe sin mor: 'Når jeg så prøvede at hjælpe, (...) så blev det (problemet, red.) egentlig sådan projekteret over på mig, altså sådan, så var det jo min skyld' (s. 4, ll. 113-114). Denne negative reaktion står i skarp kontrast til de ovenstående informanters rosende mødre.

Også Anette oplever langt fra sin mor som en kærlig veninde. Det første Anette beskriver om sin mor er, at hun altid følte sig som en 'fremmed' og at hun aldrig rigtigt har kunnet forene hende med en moderskikkelse (s. 2, ll. 52-53). Senere fortæller Anette, at moren aldrig for alvor har udvist omsorg: 'Jeg mindes jo aldrig, at min mor har taget mig på skødet, eller sagt hun elskede mig, da jeg var barn' (s. 5, ll. 140-141). På trods af denne kølighed betror moren dog Anette mange detaljer om hendes 'kaos-liv' (s. 2, l. 55), og Anette bliver øjensynligt et outlet, hvor moren kan 'gå alle følelserne igennem' (s. 5, l. 136). Anette beskriver flere gange sig selv som 'brugt' af sin mor, hvilket yderligere tyder på følelser af udnyttelse frem for venskab (s. 6, l. 151; s. 6, l. 158; s. 8, l. 235). Den eneste kærlige opmærksomhed Anette får, er, at hun bliver kaldt 'dygtig og fornuftig', når hun tager et meget voksent ansvar på sig; men selv ikke denne opmærksomhed finder Anette behagelig, fordi hun oplever, at rosen samtidigt tjener det formål at nedgøre hendes lillesøster (s. 6, ll. 174-176). Anette og Julias oplevelse står også i nogen kontrast til den teoretiske udlægning, der oftest fremstår af rolleforvirring. Eksempelvis formulerer Kerig (2005, p. 17), at rolleforvirring er når: '[...] forælderen gør barnet til hans eller hendes bedste ven, kilde til støtte, og sociale kompagnon'. Specialets fund indikerer dog, at der for Julia og Anette var tale om at være forældrens primære kilde til støtte, men *uden* at

dette medførte en følelse af venskab. Overordnet tyder dette på, at der findes to former for rolleforvirring – den kærlige og den distancerede – hvoraf den ene dog er teoretisk underbelyst.

4.3.2 Relationen til faren:

Et tydeligt tema er, at samtlige kvinder har et distanceret eller frygtsomt forhold til deres fædre. Anette har næsten ingen kontakt til sin biologiske far, og relationen til stedfaren var præget af frygt. Sanne har næsten heller intet samvær med sin far, men han blev en truende skikkelse på grund af hans stalking. Trine så sin far hver anden weekend; hun beskriver ham som en distanceret mand, der 'holdt sig på sin egen banehalvdel' (s. 3, l. 61). Hun var ligesom Anette bange for sin stedfar. Julia frygtede sin biologiske far og beskriver at 'det var jo ikke ham, jeg fandt trøst og, og tryghed i' (s. 2, l. 50). Ninas far var sjældent hjemme grundet arbejde, og når han var husker hun ham 'med ryggen til, enten på vej ud af døren eller på sit kontor' (s. 3, l. 90). Marie havde hverken en biologisk far eller stedfar i sit liv.

De informanter, der er vokset op med en alenemor, er ifølge studier i særlig risiko for at opleve rolleforvirring og parentifikation (Kerig, 2005; Martin, 1995 if. Kerig, 2005). De informanter, som har en far eller faderfigur, men ikke nærer noget nært forhold til ham, kan muligvis belyses med tidligere præsenteret teori: Ved ekstremt tætte forælder-barn alliancer forekommer ofte en distanceret anden forælder (Kerig, 2005). Inden for emotionel incest-teorien taler man om '*The left-out spouse*'. Når en forælder og et barn er intenst knyttet, kan det skabe jalousi eller depression hos den anden forælder, da de føler sig stærkt uvelkomne – derfor ses det ofte, at denne forælder forsøger at undertrykke sine følelser ved at udvikle et misbrug (Love & Robinson, 1990). Ninas fars workaholic-lignende adfærd kunne muligvis være en sådan reaktion på at føle sig isoleret fra familien. Nina beskriver videre, hvordan hun oplever, at relationen med moren kan blokere for et forhold til faren; under skilsmissen oplevede hun, at hun skulle agere den 'tredje voksen' (s. 8, l. 213) mellem dem, og at '(...) det gjorde at jeg ikke kunne få et forhold til min far, fordi at jeg følte jeg var nødt til at tage min mors side' (s. 8, ll. 218-219). Dette kunne også

stemme overens med alliance-teorien; faren har muligvis både trukket sig (qua sit arbejde) og er blevet skubbet væk (qua skilsmissen) af den stærke mor-datter alliance. Ydermere kan Ninas bemærkning om at være den tredje voksen, belyses gennem trianguleringsteori; forældrene udgør to hjørner af konflikttrekanten, og barnet bliver tvunget ind mellem dem som det tredje, ved at skulle agere fredsmægler.

Det kan muligvis være tilfældet, at de andre informanternes distancerede fædre også kan forklares med en intimiderende mor-datter alliance. Når eksempelvis Anette og Marie kun så deres biologiske far en eller to gange, kan det tænkes at de har reageret på et ubevidst pres om ikke at udfordre loyaliteten mod deres mor. Der er dog ingen citater, der peger på, at dette er andre end Ninas oplevelse. Det kan også være tilfældet, at informanternes fædre havde været uengagerede og umodne, uanset hvilket forhold mor og datter havde; dog er det påfaldende, at samtlige informanter ikke har en egentlig faderfigur i deres liv.

4.3.3 Fordele: Betydningsfuldhed og nærhed

Informanterne bliver alle spurgt, hvad de oplever som positivt i relationen til deres mødre som børn. Flere nævner her følelsen af at være betydningsfuld for deres mødre som den dominerende følelse i deres barndomsoplevelse. Sanne fortæller i den forbindelse, at det som barn følte positivt, at der var et behov for hende (Sanne s. 5, ll. 139-142). Trine beskriver, at betroelserne også gav hende en følelse af stolthed: 'Jeg var stolt over hun havde lyst til at dele noget med mig, som var sådan lidt voksent' (s. 6, ll. 153-154). Trine oplever det altså muligvis som en ophøjelse fra sin status som barn, at hun bliver indviet i 'voksensfæren'. Denne følelse af at være særligt udvalgt går igen hos Nina, som opfattede det som et usædvanligt privilegium at have en mor, som var åben og ærlig overfor sine børn (Nina s. 4, ll. 118-121). Marie oplever fortroligheden mellem sig selv og moren som en kilde til stor tryghed i barndommen (s. 2, l. 39). Både Kerig (2005) og Hetherington (1999) fremsætter i relation til dette, at emotionelt parentificerede børn ofte vil have en positiv oplevelse af at være til hjælp og 'særligt udvalgt'.

Som tidligere nævnt i afsnittet 'Barnet som veninde vs. Barnet som ventil' var det for Sanne, Trine, Nina og Marie også en stor fordel, at de oplevede relationen til deres mødre som venskabelig, og at de fik megen positiv opmærksomhed. De følte naturligvis også en gensidig ømhed for deres mødre; tilsammen betyder dette, at den primære barndomsoplevelse bliver karakteriseret af kærlighed for disse fire informanter.

I nogen modsætning til dette står Julia og Anette, som da først adspurgt ikke kan erindre at opleve rolleforvirringen som positiv på nogen måde (Julia s. 4, ll. 115-118; Anette s. 6, ll. 163-164). Senere husker Julia dog, at hun i en kort overgang som teenager 'troede, at vi havde et godt mor-datter forhold', fordi moren var åben om, hvad der skete i hendes liv (s. 9, ll. 247-251). Anette oplever som den eneste på intet tidspunkt en fordel i at stå sin mor nær. Den eneste tilnærmelsesvise fordel, Anette oplever, er at få mindre goder ved at have udført praktiske opgaver (s. 8, ll. 183-184). Det er altså her bemærkelsesværdigt, at de informanter, der har haft venskabelige relationer til deres mødre, har en overordnet positiv oplevelse af deres barndom; mens informanterne, der blev behandlet som et outlet for deres mødres følelser, hovedsagligt har negative minder.

4.3.4 Ulemper: Ansvar og loyalitetskonflikter

Ligeledes bliver alle informanter spurgt om, hvad de oplevede som negativt som børn. Flere nævner følelsen af at være bebyrdet med et stort ansvar, som kunne gøre dem kede af det eller bekymrede (Julia s. 4, l. 109; Trine s. 4, l. 113; Anette s. 4, l. 94; Marie s. 4, ll. 107-112). Julia, Trine og Anette, hvis ansvar indebar at dække over volden i deres hjem, oplever ansvaret på forskellige måder; Julia som en følelse af overvældethed (s. 4, ll. 97-98), Trine som en tyngende hemmelighed (s. 4, l. 113) og Anette som en permanent mavepine og søvnløshed (s. 4, l. 103). Ifølge flere studier kan barnets emotionelt krævende 'opgaver' i rolleforvirring ofte lede til sådanne følelser af overbebyrdethed (Boszormenyi-Nagy & Spark, 1973; Hetherington, 1999; Van Parys, Smith & Rober, 2014). Ydermere har forskning om

resiliens vist, at børn som udviser særligt 'eksemplarisk' adfærd udadtil ofte lider indadtil (Kerig, 2005).

Flere informanter beskriver også ubehagelige oplevelser med loyalitetskonflikter. For Sanne er det stærkt ubehageligt at skulle tale med sin mor om hendes affære mens morens nye mand befinder sig i huset (s. 8, ll. 228-232), og Nina føler hun skulle holde med sin mor i skilsmissekonflikterne (s. 8, ll. 218-219). Anette oplever det som udnyttelse og tvang, at hun skal gå med sin mor, hver gang moren og stedfaren bryder op, selvom de er lige nederdrægtige i konflikten (s. 6, ll. 150-152).

For både Trine og Sanne tager deres opfattelse af relationen til deres mødre en drejning mod det negative i teenageårerne. Sanne fortæller om en bestemt ferie i præteen-årerne, som også gjorde hende opmærksom på 'at det er sådan lidt mærkeligt med det der (...) symbiotiske i relationen' (s. 6, ll. 154-155). Trine fortæller, at hun i denne alder begyndte at sammenligne sin moderrelation med andre jævnaldrenes, og således opdager dens grænseoverskridende natur (s. 9, ll. 246-250). Derfor skrev Trine et brev til sin mor, hvor hun fortæller, at moren overskrider hendes grænser (s. 5, ll. 138-141). Dog oplever Trine ikke, at hendes forsøg på at sige fra bliver registreret af moren.

Sanne beskriver gennemgående, at det var vanskeligt for hende at registrere de ubehagelige sider af rolleforvirringen, fordi hun blev rost så meget: 'Min mor var også rigtig god til at fortælle mig med ord, hvor godt det er, hun har mig, og hvor godt det er, hun har mig at kunne tale med, ikke, øh, så det egentlig at kunne lægge afstanden til det eller mærke efter i mig selv, den, den, øh, ja den får ikke rigtigt orde, eller ører' (s. 5-6, ll. 146-149). Her beskriver Sanne højst sandsynligt den tidligere nævnte 'forførende' forælderkontakt (Sroufe & Ward, 1980). Sanne oplever, at hendes mors ros og anerkendelse får en næsten manipulerende karakter, hvor Sannes ansvarstagen belønnes og eventuelt ubehag må undertrykkes. Ifølge Hosier (2014) kan rolleforvirring forekomme i en særligt manipulerende udgave, hvor forælderen kun giver barnet anerkendelse, når de opfylder forældrens emotionelle behov. Hosier (2014) mener, at dette er stærk udnyttelse af barnets medfødte behov for at knytte bånd til forælderen; særligt hvis den anden forælder er fraværende. Dette er som tidligere nævnt tilfældet i samtlige informanters barndom.

Ingen af de andre informanter skaber denne forbindelse mellem at blive rost og samtidigt manipuleret til ikke at registrere relationens ulemper eller grænseoverskridelser; men som tidligere nævnt fik både Nina, Marie og Trine stor anerkendelse fra deres mødre. Dette kan muligvis have haft samme forførende effekt, som det havde på Sanne, og kan derfor muligvis have ledt til deres overordnet positive oplevelse af moderrelationen.

4.3.5 'Oversharing' og grænseoverskridelser

Et konsekvent tema for informanterne er, at de har oplevelser af at blive fortalt for meget. Både Trine, Sanne, Anette og Marie fortæller, at de oplevede det som grænseoverskridende, når mødre fortalte om deres kæresteforhold (Trine s. 5, ll. 133-135; Sanne s. 4, ll. 94-96; Anette s. 2, ll. 56-57; Marie s. 3, ll. 74-78). For Sanne er det ganske grænseoverskridende at blive indviet i morens affære, mens moren er i et forhold (s. 8, ll. 228-234). Nina blev fortalt vittigheder om sin fars seksuelle formåen (s. 4, l. 107-110), Anette blev indviet i morens venindes selvmordsforsøg (s. 6, ll. 159-160), og Marie blev betroet sin mors økonomiske og arbejdsmæssige bekymringer (s. 3, l. 81; s. 4, ll. 115-117). Julia og Nina oplever begge, at deres mødre deler selvmordstanker med dem. Begge føler sig så overvældet efter dette, at de får behov for at tage afstand fra deres mødre (Julia s. 4, ll. 94-97; Nina s. 5, ll. 139-142). Denne 'oversharing' er et afgørende kendetegn ved Kerigs (2005) grænseopløsning, samt Minuchins (1974) systemiske familieteori, da de markerer en mangel på intergenerationelle grænser mellem barn og voksen.

4.3.6 Envejsfortrolighed

Fem ud af seks informanter fortæller, at forholdet til deres mor var præget af envejsfortrolighed; det vil sige, deres mødre betroede sig til deres døtre, men døtrene betroede sig ikke til mødrene. Da adspurgt om Anette har følt sig følelsesmæssigt tæt med sin mor, svarer hun: 'Ja, altså, den ene vej' (s. 6, l. 156). Sanne, Trine og Nina delte heller ikke personlige emner med deres mødre. Årsagen

til dette er ofte ønsket om ikke at ville bebyrde yderligere. Nina udtaler eksempelvis: 'Når jeg havde det svært i skolen, så fortalte jeg hende det ikke, fordi hun havde så mange andre ting at kæmpe med' (s. 2, ll. 40-42), og Sanne fortæller: 'Fordi jeg også vidste, jeg ikke skulle bekymre hende, så, så kunne det ikke nytte noget, at jeg kom med de her ting, som hun kunne bekymre sig om' (s. 7, ll. 181-182).

Dette kan være relateret til et overordnet ønske fra døtrene om, at beskytte deres mødre; fem ud af seks informanter taler om et sådant beskytterinstinkt. Julias første ordvalg, da hun bliver spurgt om sin mor, er 'beskyttende' (s. 2, l. 36). Sanne forklarer: 'Der har heller ikke været nogen, der som sådan har kunnet være hendes stærke beskytter, så det har været det jeg, jeg har været' (s. 3-4, ll. 87-89). Sanne ser altså sig selv som sin mors beskytter. I dette tilfælde kunne der være tale om det tidligere præsenterede begreb partnerficering, idet Sanne kan siges at agere som en surrogat-ægtefælle for sin mor (Kerig, 2005). Det er almindeligt kendt i litteraturen om rolleforvirring, at barnet ofte vil indtage en beskytterrolle overfor deres forælder (Kerig, 2005; Mayselless, Bartholomew, Henderson & Trinke, 2004).

Trine oplever, at hendes bevæggrunde for envejsfortroligheden var, at hun havde et behov for at klare tingene selv (s. 6, l. 71); da adspurgt, om hendes handlemåde også kan være motiveret af ikke at ville bekymre, svarer hun: 'Nej, jeg kan ikke rigtigt forklare hvorfor, jeg har bare ikke ønsket at have det bånd til min mor, som hun har ønsket at have til mig på det tidspunkt' (s. 7, ll. 90-91). Denne udtalelse kan muligvis tolkes sådan, at Trine ubevidst har forsøgt at sætte en grænse for fortroligheden med sin mor, ved ikke at dele private emner.

I litteraturen fremstår denne envejsfortrolighed dog som en gennemgående underbelyst facet af rolleforvirring.

Marie er den eneste af informanterne, som har haft gensidig fortrolighed med sin mor: 'Jeg har altid fortalt hende alt' fortæller hun (s. 4, l. 99). Denne gensidighed har føltes tryk og naturlig for Marie, og hun oplever ikke at være bekymret om at bebyrde. Da adspurgt, hvad Marie tror den gensidige fortrolighed skyldes, siger hun: 'Jeg tror altid, det er fordi vi har fået det vendt til noget positivt (...) Fordi hun så også har opnået, at jeg var der for hende. At hun også føler, at hun skylder mig rigtig meget' (s. 5, ll. 127-129). Denne udtalelse kan tolkes sådan, at Marie som

udgangspunkt ser det som noget negativt at blive indviet i 'voksenproblemer', men at det vendes til en positiv dynamik, ved at fortroligheden bliver gensidig for Marie. Samtidigt fortæller Marie, at hun blev 'opdraget med at fortælle hende (moren, red.) alt' (s. 2, l. 37); dette tyder på, at Maries mor også har opfordret sin datter til at fortælle om sine tanker. Til sammen kan følelsen af loyalitet og opfordringen til at dele have muliggjort den gensidige fortrolighed.

4.3.7 Tilsidesættelse af egne behov:

Dette tema hænger sandsynligvis sammen med de foregående, da de alle berører informanternes beskytterinstinkt. Samtlige informanter fortæller, at de følte sig nødsagede til at underkende, hvad de havde lyst til eller brug for i givne situationer. Anette, Trine og Marie oplevede alle, at de måtte gå forbigå sociale arrangementer, fordi de følte der var brug for dem derhjemme (Anette s. 7, ll. 200-202; Trine s. 10, ll. 278-281; Marie s. 6, ll. 161-164). Både Marie og Trine følte, at de skulle undlade at bede om økonomiske midler til ting, de gerne vil have, for ikke at bidrage til deres forældres økonomiske problemer (Marie s. 4, ll. 117-119; Trine s. 7, ll. 183-184). I teenageårene fortæller Sanne, at hun både undlader at få en kæreste og vælge sin ønskede uddannelsesretning, fordi moren ikke bifalder disse ting (s. 7, ll. 188-199). Julia undertrykker sit spirende teenageoprør, fordi hun oplever, at der ikke er plads eller overskud i familien til det (s. 9, ll. 256-258). Disse oplevelser bakkes op af klinisk litteratur, som beskriver, at nedbrydelsen af familiehierakiet i form af rolleforvirring kan berøve barnet sine aldersmæssigt naturlige oplevelser (Hooper, 2008; Kerig, 2005). I denne forbindelse fortæller Nina også, at hun følte sig fremmedgjort overfor sine jævnaldrende, idet hendes tidlige modenhed ikke 'tillod' hende at finde interesse i de samme ting som dem (s. 8, ll. 227-232).

Sanne fortæller, at når hun i teenageårene får lyst til at gøre oprør eller konfrontere sin mor, bliver hendes mor bliver som 'den lille pige', som får skældud af sin mor (s. 9, ll. 247-249). Denne rolleombytning får Sanne til at underkende sin vrede, trække sine ord tilbage og trøste sin mor; 'Hvis jeg afviser hende, så er hun fuldstændig forladt' (s. 9, l. 245). Først da Sanne er i trediveerne, kan hun i højere grad konfrontere

sin mor med sine barndomsoplevelser med alkoholisme og utroskab uden at føle for stor skyldfølelse (s. 9, ll. 253-255). Trine ønsker som 18-årig at flytte hjemmefra, men hendes bekymring for sin mor og søskende gør, at hun må udsætte dette i nogen tid (s. 10, ll. 281-292). Det har flere gange været teoretisk fremsat, at børnenes tilgodeseelse af forældernes behov sker på bekostning af deres egne (Kerig, 2005; Minuchin, 1985).

Andre oplever at tilsidesætte mere følelsesmæssige behov. Anette synes, hun bør undertrykke sin smerte, idet der ikke var overskud i familien til at lytte til hende; 'hvem skulle modtage det?' (s. 8, l. 217). Som tidligere nævnt undertrykte Nina sit behov for at fortælle om den mobning, hun havde været udsat for i årevis, fordi hun ikke ville bekymre sin mor; dette resulterede i, at Nina både blev selvskadende og udviklede en spiseforstyrrelse (s. 9, ll. 259-265). Ifølge Passlack (2003) vil barnet ofte tilsidesætte sine emotionelle behov på denne måde for at kunne tilgodese sin forælders indirekte forventning om praktisk og følelsesmæssig støtte.

4.4 Opsamling af del 1

Analysens første del viser flere gennemgående temaer i informanternes oplevelse af rolleforvirring i barndommen. For det første er der to gennemgående måder, de kan være blevet behandlet på: Som en veninde eller som ventil for forældernes følelser. Den første måde medfører en kærlig relation, og den anden en mere kølig relation, hvor barnet objektiviseres som et følelses-outlet. Analysen fandt her et bemærkelsesværdigt 'mønster': De informanter, som har oplevet veninde-relationen (Sanne, Trine, Nina og Marie), husker en overvejende positiv barndomsoplevelse af rolleforvirring. De to informanter, som har oplevet at være et følelsesmæssigt outlet for deres mødre (Anette og Julia), nævner færrest fordele ved relationen, og erindrer en overvejende negativ oplevelse af rolleforvirringen. Dette er forholdsvis logisk; den kærlige relation giver den gode oplevelse af samhørighed, hvor den kølige relation får barnet til at føle sig alene og overvældet. Dog belyser eksisterende teori ikke, at der kan findes en version af rolleforvirring, som ikke inkluderer en følelse af venskab mellem barn og voksen. Afsnittet viser altså, i kontrast til eksisterende teori, at rolleforvirring muligvis kan findes i to versioner, som kan have afgørende

betydning for den samlede oplevelse.

Resten af analysens første del viste et gennemgående tema omkring et distanceret eller ikke-eksisterende forhold til faderfiguren. Gennemgående oplevede døtrene fordele af rolleforvirring i form af at føle sig betydningsfulde, samt nærhed med deres mødre. De største ulemper var at opleve en stor ansvarsbyrde og til tider blive sat i loyalitetskonflikter, hvor de følte sig 'tvunget' til at være på deres mors side. Det hypotiseredes, at det kan være vanskeligt for informanterne at registrere mere dybdegående ulemper ved relationen som børn, hvis de har været udsat for 'forførende' forælderkontakt.

Andre temaer er, at oplevelsen ofte er karakteriseret af grænseoverskridelser i form af betroelser. Døtrene føler sig gennemgående beskyttende overfor deres mødre, og at dette ofte udmunder i envejsfortrolighed, da de ikke vil bekymre deres mødre. I samme kategori kan døtrenes hyppige tilsidesættelse af egne behov placeres.

4.5 Del 2: Analyse af den voksne oplevelse

I analysens anden del præsenteres informanternes nuværende opfattelse af deres barndoms rolleforvirring. Her er særligt fokus på, hvorvidt informanternes barndomsopfattelse stemmer overens med den retrospektive opfattelse, eller om der er signifikante ændringer. Ud fra dette kan specialets hypotese – at barnet vil have en positiv opfattelse af relationen, mens den voksne opfattelse vil være negativ – udforskes.

Slutteligt præsenteres informanternes voksne relation til deres mødre. Det er her af særlig interesse, om barndommens rollefordeling fortsatte, eller om informanterne har været nødsaget til at sætte grænser for relationens nærhed.

4.5.1 Den retrospektive opfattelse af rolleforvirringen

Julia husker hovedsagligt sin barndomsopfattelse som negativ, med undtagelse af en kort følelse af fortrolighed i teenageårene. Hun forbliver dog kritisk i voksenårene: 'Men der var jo aldrig plads til børn- - altså, til mig og min søsters følelser. Det var, det var primært hendes (...) og den rollefordeling har aldrig ændret sig' (s. 8, ll. 210-

211). Julia ser altså som voksen, at der er sket en rolleombytning, som reelt kun har gavnet moren, og ikke børnene. Senere fortæller hun, at hun som voksen kan føle vrede mod sin mor, fordi hun ikke tog ansvar i Julias barndom (s. 9, ll. 252-253).

Trine fortæller, at hun som voksen opfatter det indbyrdes forhold mellem hende og moren som 'usundt i perioder' (s. 8, l. 261). Trines barndomsopfattelse ændrer sig altså også til det mere negative. Trine fortæller, at hun som voksen har reflekteret over envejsfortroligheden, og fundet frem til, at den var unaturlig (s. 6, l. 169). Trines gentagelse af ordet 'umoden', når hun beskriver sin mor, tyder på, at hun også ser tilbage på en barndom med en mor, der har opført sig mere som et barn end forælder (s. 8, l. 237; s. 2, l. 55). Dog har Trine opnået indsigt i morens psykiske sygdom og misbrug, hvilket har gjort det muligt for hende at opfatte sin mor som en kvinde, der 'har gjort det bedste ud fra de forudsætninger, hun havde' (s. 8, l. 236).

Nina gennemgår som tidligere nævnt en ændring i opfattelsen af hendes barndom, da moren bliver indlagt; hun går fra at have opfattet sin mor som 'stærk' til at se hende som 'skrøbelig', og Nina indser, at hun altid har passet på hende (s. 5, ll. 39-42). Faktisk fortæller Nina, at hun oplever at have gennemgået tre opfattelser: 'Jeg har haft opfattelsen af da jeg var barn, og hvordan det var, det her tætte forhold med min mor, og så havde jeg opfattelsen, da jeg var, var ung, hvor jeg tænkte, at det var meget, meget usundt, og hun virkelig havde gjort alting fuldstændig forkert (...) jeg tror min opfattelse er nu, at hun har jo, har ikke gjort noget som helst for at skade mig' (s. 10, ll. 291-300). Om sin nuværende opfattelse siger Nina i lighed med Trine, at hun ser tilbage på en kærlig mor, som har gjort det bedste hun kunne, om end det har givet Nina et stort ansvar (s. 10-11, ll. 297-300).

Sannes ændrer også opfattelse; som barn registrerer hun flest positive ting i at være tæt på sin mor. Som voksen er hendes opfattelse af barndommen karakteriseret af ambivalens; på den ene side gav relationen til hendes mor en barndom med et tyngende ansvar og tilhørende frustrationer (s. 10, l. 268). På den anden side opfatter hun sin mor som en kærlig og legende person, som har gjort hvad hun kunne for at beskytte Sanne (s. 2, ll. 37-39). Hendes primære følelse, når hun ser tilbage på sin barndom er muligvis lettelse, over at ansvaret overgik til en anden end hende.

Anettes opfattelse af hendes relation til sin mor har ikke ændret sig meget, fra hun var barn til hun blev voksen. Som barn oplevede hun næsten udelukkende ulemper ved rolleforvirringen, men opfattede det samtidigt som en 'normal' mor-barn-relation, og her er hendes opfattelse blevet mere kritisk: 'I dag ved jeg jo, at det har været en dysfunktionel familie' (s. 7, l. 193). Anette oplever det som 'uvirkeligt', når hun tænker på sin barndoms vilkår (s. 7, l. 196) og kalder det 'uhyggeligt' at tænke tilbage på, hvor meget hun måtte undertrykke sine egne følelser og behov (s. 8, l. 214).

Maries opfattelse er også nogenlunde konstant fra barn til voksen. I dag ser Marie tilbage på en barndom, hvor hun til tider har bekymret sig 'mere end man skulle' over særligt økonomi (s. 4, ll. 115-116). Overordnet værdsætter hun dog stadig sin relation til sin mor ligeså meget som da hun var barn og husker sin barndom som god og tryk (s. 2, ll. 38-40).

4.5.2 Den voksne relation

Anette gennemgik som voksen en periode, hvor hun trak sig fra relationen til sin mor og faktisk følte direkte had til hende (s. 8, ll. 224-225). Da Anette senere begynder at modtage behandling, leder denne selvudvikling dog til tilgivelse af morens fejl i Anettes barndom (s. 8, l. 227). Da Anettes mor dør sidste år, har deres relation forbedret sig drastisk gennem de sidste 10 år; særligt fordi moren undskylder for det omfattende ansvar, hun lagde på Anette som barn (s. 10, ll. 279-280). Dog var relationen stadig karakteriseret af en vis rolleforvirring, idet moren ofte ville have Anette til at 'have overblikket' (s. 8, l. 233). Anette føler en vis irritation over dette, men samtidigt oplevede hun bedre at kunne distancere sig og acceptere sin mor.

Sannes mors nye mand spiller en vigtig rolle for den voksne mor datter-relation. Sanne anvender formuleringen, at den nye mand 'overtager' for hende, ikke færre end ni gange i løbet af interviewet (s. 8, l. 218, l. 226; s. 10, l. 292, l. 295; s. 11, l. 299, l. 322; s. 12, l. 348, l. 349, l. 353); det er altså uden tvivl Sannes oplevelse, at den nye mand påtager sig meget af Sannes ansvar. Dette leder dog tilsyneladende til en drastisk distancering i Sanne og morens forhold, der derfra består af en ugentlig

'afrapporterende' telefonsamtale (s. 10, l. 289). Da adspurgt, hvad Sanne tror, der ligger til grund for denne distancering, svarer hun: 'Jeg flyttede jo hjemmefra, det skulle jeg jo ikke have gjort' (s. 12, l. 328). Uddybende fortæller hun, at hendes tiltag til at træffe sine egne valg i opposition til morens ønsker – at flytte hjemmefra, at få en kæreste, at vælge en bestemt uddannelsesretning – fik hendes mor til at tænke 'Nu kan jeg jo ikke gøre mere i barnets opvækst (...) Nu er fuglen fløjet fra reden' (s. 12, ll. 342-343).

Sanne giver umiddelbart kun udtryk for lettelse over den forsvundne ansvarsbyrde, men samtidig anvender hun relativt forbitrede formuleringer, såsom at moren blot ønskede at 'lægge røret på, og have fred igen' i de ugentlige samtaler (s. 10, l. 290). Om morens død i sommer fortæller hun også, at 'der ville ikke have været en forskel på, om hun var væk eller om hun var her nu (s. 13, ll. 371-372). Disse kritiske bemærkninger kan tyde på, at Sanne i virkeligheden oplever den distancerede voksenrelation som et svigt. Hendes formuleringer kan muligvis maskere en undertrykt vrede herom. Denne undertrykkelse kan igen spekuleres at være et levn fra morens mulige forførelse eller 'grooming' af Sanne som barn.

Trine oplever en forbedring i relationen til sin mor i voksenårene, fordi moren nu bedre kan respektere, når Trine får behov for at trække sig (s. 7, ll. 193-195). Trine oplever, at terapi har givet hendes mor indsigt i, hvordan hendes handlinger har påvirket Trines barndom; derfor har moren undskyldt, og det mener Trine er en 'vigtig del' af relationens forbedring (s. 7, ll. 203-204).

Rollefordelingen mellem **Julia** og hendes mor fortsatte ind i hendes voksenår. Julias mor 'vil gerne stadigvæk, at jeg (Julia, red.) er den voksne' (s. 6, l. 165). Moren overskrider ofte Julias grænser ved sine betroelser, men Julia kan i dag sige fra, når det sker (s. 7, ll. 193-197; s. 6, l. 177). Julia fortæller, at hendes vedblevne behov for 'at det er mig, der er barnet, og dem, der er forældre' ikke respekteres (s. 6, ll. 171-172). Af disse grunde overvejede Julia at afbryde forholdet til sine forældre som voksen, men hun valgte at fortsætte det, så hendes børn kunne få en relation til deres bedsteforældre (s. 7, ll. 178-180).

I **Ninas** ungdomsår fik hun et stærkt behov for afstand til sin mor. Nina beskriver de efterfølgende 10 års relation som 'ustabil', hvor hun veksler mellem accept og vrede

mod sin mor. Nina fortæller, at det har haft en positiv effekt for deres relation at tale om Ninas barndom, idet det ledte til indsigt i hinandens perspektiver (s. 10, ll. 286-290). Nina oplever stadig grænseoverskridelser fra sin mor; faktisk fortæller Nina, at hun 'dagligt' må minde sin mor på, hvornår hun overskrider Ninas grænse (s. 7, l. 183).

Marie beskriver det som 'rigtig svært' at flytte hjemmefra (s. 7, l. 179). Samtidig er det vigtigt for Marie at få sit eget hjem (s. 7, ll. 184-188). I denne periode indser Maries mor, at hun har 'lagt en for stor byrde' på Marie, og overvejer brødebetyngt stoppe med at dele ting, som kan lede til bekymring (s. 5, ll. 130-131). Marie ønsker dog at fortsætte deres hidtidige relation, fordi hun ellers får 'en følelse af at miste en ven' (s. 5, l. 144). For Marie sker der altså næsten det modsatte af de andre informanter; *moren* foreslår grænsesætning, men *Marie* takker nej. Marie og hendes mor er således stadig fortrolige (s. 4, ll. 94-101). Marie fortæller, at *moren* støtter hende, men også lader hende stå på egne ben (s. 7, ll. 192-194).

4.6 Opsamling af del 2

Analysens anden del viser, at tre ud af seks informanter gennemgår en ændring fra barn til voksen i opfattelsen af deres barndoms relation. Den går fra at være hovedsagligt positiv som barn, til hovedsagligt negativ som voksen. De negative effekter, som informanterne kan se som voksne, er hovedsagligt dynamikker af rolleforvirring; at deres mødre har pålagt dem et ansvar, som mødre selv burde have varetaget, idet de som børn ikke besad den nødvendige modenhed. Dette kan altså siges at bekræfte specialets hypotese. Dog har de resterende tre ikke oplevet en sådan overgang, hvilket modargumenterer hypotesen. Hypotesens be- eller afkræftning vil blive yderligere debatteret i diskussionen.

Den resterende del af afsnittet viser, at flere informanter opnår et bedre forhold til deres mødre i voksenårene. De afgørende temaer for denne forbedring er at mindske rolleforvirringen gennem selvudvikling, kommunikation og grænsesætning. De fleste oplever dog stadig situationer, hvor rolleforvirring forekommer. To relationer skiller sig ud; Sanne, hvis voksne relation er kraftigt distanceret, og Marie, hvis oplevelse af den voksne relationen er harmonisk.

4.7 Del 3: Analyse af informanternes oplevede konsekvenser

Analysens sidste del omhandler hvilke konsekvenser, informanterne oplever at rolleforvirringen har haft for deres socio-emotionelle udvikling. Først præsenteres temaerne for de negative konsekvenser og herefter de positive. Der bidrages med teoretiske perspektiver når muligt.

4.7.1 Negative konsekvenser:

Prioriteringen af andres behov

Flere informanter fortæller, at de ser en negativ konsekvens i at sætte andre menneskers behov før deres egne. Sanne fortæller, at hun har været 'vant til at sætte andre mennesker i første række' fra hun var barn (s. 13, l. 383); dette har også den effekt, at Sanne er god til at lytte til sine bekendtskaber, men mindre god til at give udtryk for sine egne behov og problemer (s. 14, ll. 388-392). Sanne forbinder dog i højere grad dette med nedsat selvværd, idet hun oplever at have svært ved at tro på, at hun er værdifuld i sig selv, hvis hun ikke indtager en hjælperolle (s. 13, ll. 383-387). Dette stemmer i høj grad overens med tidligere etableret teori, som fremsætter at rolleforvirrede personer er tilbøjelige til at ignorere deres egne behov og være så omsorgsfulde, at det grænser til det selvudslettende: 'Dette (rolleforvirringen, red.) kan føre til et relationsmønster, hvor det at relatere sig til andre betyder at *gøre* noget for i stedet for blot at *være* sammen med' (Passlack, 2003, s. 146). Den underliggende overbevisning for dette, som Sanne muligvis også berører, er, at kun selvopofrelse gør én fortjent til kærlighed (Wells & Miller, 2001). Julia beskriver, at det er svært for hende at prioritere sig selv, og at det kan være 'overbelastende' altid at sætte andres behov i første række (s. 9, ll. 242-244). Jones og Wells (1996) kalder dette personlighedstræk, som særligt forekommer som konsekvens af rolleforvirring, '*people pleasing*'. Ifølge Passlack (2003) kan den 'tvangsprægede omsorgsgiven' være et forsøg på at kompensere for deres barndoms umødte behov og holde traumet ude af bevidstheden.

Ringe selvkontakt

I en direkte forbindelse til ovenstående tema ser flere informanter det som en negativ konsekvens af deres barndom, at de har en ringe selvkontakt eller identitetsfølelse. 'Det er svært at være på sin egen banehalvdel, fordi jeg har været vant til at scanne alt muligt andet' fortæller Trine (s. 10, ll. 274-275). Trine oplever altså en direkte forbindelse imellem at have skullet aflæse hendes mors følelsesmæssige og alkoholmæssige tilstand som barn, til at have svært ved at 'blive i' sine egne følelser. I overensstemmelse med dette mener Reeves (1999) at rolleforvirring kan medføre en manglende evne til at mærke egne behov og følelser. Marie beskriver noget lignende, men kun i forbindelse med sin mor: 'Den der følelse af at jeg (...) ikke har det så godt, når min mor ikke har det godt' (s. 6, l. 175). Dette får teoretisk støtte fra Barnett og Parker (1998) som fremsatte, at emotionelt parentificerede personer kan have vanskeligheder med at adskille sig følelsesmæssigt fra sine nærmeste relationer.

Anette fortæller, at hun som voksen indså, at hun ikke 'anede hvad jeg stod for, hvad jeg tænkte, hvad jeg følte, jeg havde ingen holdning til tingene, og det er helt klart den negative konsekvens af at leve der hvor man ikke bliver hørt, øh, af sine forældre' (s. 9-10, ll. 267-269). Anette oplever altså at føle sig fremmedgjort fra sig selv. Ifølge Chase (2001) kan børn, der udsættes for rolleforvirring, opleve at de bør 'spille en rolle', som er i overensstemmelse med forældrens ønsker og behov. Dette kan lede til udviklingen af et *falsk selv*, som er i overensstemmelse med forældrens behov og ønsker (ibid.).

Også Nina fortæller, at hendes terapi i årevis fokuserede på, at hun skulle kunne være 'til stede' i sig selv. For Trine opleves det især som at være i ringe kontakt med sin intuition, idet hun ofte kan tvivle på validiteten af hendes fornemmelser, fordi hendes mor ofte 'løj eller svingede' for Trine gennem hendes barndom (s. 9, l. 265). Dette kan muligvis belyses ved teori omkring fremmedgørelse fra kroppen som en konsekvens af rolleforvirring, som kan lede til en gennemgående tvivl på gyldigheden af egne følelser (Reeves, 1999; Stiver, 1997 if. Passlack, 2003).

Psykisk sygdom og misbrug

Flere informanter drager også forbindelser mellem deres barndomsrolle og senere udvikling af psykiske lidelser. Sanne fortæller, at hendes barndoms 'påvirkning' ledte til udviklingen af bipolar lidelse som 25-årig (s. 3, ll. 80-81). Nina har fået diagnosen borderline personlighedsforstyrrelse og fortæller, at der i behandlingen af dette sættes særligt fokus på hendes forældrerelationer og barndomsoplevelser (s. 9, ll. 239-241). I sine ungdomsår kæmper Nina som tidligere nævnt også med en spiseforstyrrelse og selvskadende adfærd; det fremgår ikke af interviewet, om dette kun plagede hende i ungdomsårene eller også som voksen, men Nina opfatter det som en direkte konsekvens af ikke at kunne kommunikere sin smerte som barn (s. 9, ll. 259-265). Anette kæmper med stress og angst, hvilket hun sætter i forbindelse med 'den frygt, min mor involverede mig i, den, den hang jo ved i rigtig mange år' (s. 3, l. 82).

Informanternes oplevelse af sammenhæng mellem deres barndom og psykiske lidelser stemmer overens med Hooper, DeCoster, White og Voltz (2011)'s metaanalyse. De fandt en signifikant positiv sammenhæng mellem emotionel parentifikation og udviklingen af spiseforstyrrelser, angst og personlighedsforstyrrelser i voksenlivet.

Anette oplever at føle sig nødsaget til at 'dæmpe' sin angst med piller og alkohol, hvilket resulterede i et misbrug. Locke og Newcomb (2004)'s studie fandt en lignende sammenhæng; udsættelse for rolleombytning i barndommen leder til større risiko for selvmedicinering, som kan udvikle sig til et reelt misbrug. Senere har ovennævnte metaanalyse dog kun fundet en svagere forbindelse mellem parentifikation og misbrug (Hooper, DeCoster, White & Voltz, 2011).

Relationelle problemer

To informanter nævner at have fået vanskeligheder med nære relationer som konsekvens af rolleforvirringen. Julia fortæller, at hun har haft svært ved at knytte sig til nogen uden at kende dem indgående; hun har behov for at vide, at de ikke underkender hendes følelser, som hendes mor gjorde det (s. 8, ll. 229-233). Samtidigt oplever hun et stort behov for bekræftelse fra sine relationer (s. 8, l. 231);

ifølge Bowlby (1979) vil det 'kompulsivt selvberørende' barn ofte opleve en latent længsel efter kærlighed og omsorg i sit voksenliv, som stammer fra manglen på samme i barndommen.

Anette oplever også at have svært ved at danne nære relationer, samt at det er svært at 'rumme' andres nærhed (s. 11, ll. 307-312). Der findes teoretisk understøttelse til dette, som fremsætter at personer med rolleforvirring i barndommen kan opleve vanskeligheder med tillid og intimitet i deres voksne relationer (Passlack, 2003). Ifølge Jurkovic og Casey (2000) kan der være en dimension i dette, der omhandler barnets oplevelse af rolleforvirringens *rimelighed*; altså om de oplever at forældrens krav/ønsker til dem er 'fair' eller 'unfair'. I deres studie af latinamerikanske unge fandt de, at en større grad af oplevet urimelighed ofte var parret med relationelle vanskeligheder. Jurkovic og Casey (2000) endte med at konkludere, at oplevet fairness kan være afgørende for rolleforvirringens konsekvenser. Netop Julia og Anette har som tidligere nævnt den mest kritiske opfattelse af rolleforvirringen i deres barndom, muligvis fordi de blev behandlet som 'outlet' og ikke som en værdsat veninde. I lyset af ovennævnte studie kan denne oplevede urimelighed muligvis forklare, at netop disse to informanter oplever relationelle vanskeligheder, mens de andre informanter ikke nævner dette som en oplevet konsekvens.

4.7.2 Positive konsekvenser

Udviklingen af kompetencer

Samtlige informanter oplever, at deres barndoms forælderrelation også har haft en eller flere positive konsekvenser for dem. Anette, Trine og Julia oplever alle, at det har medvirket til udviklingen af kompetencer; Anette og Trine i forhold til deres jobs som omsorgspersoner, og Julia og Marie i form af at kunne have overblik og tage ansvar (Anette s. 10, ll. 294-297; Trine s. 9, ll. 257-260; Julia s. 8-9, ll. 235-239; Marie s. 7, l. 182). Som tidligere nævnt stemmer dette overens med teori, der fremsætter,

at de positive virkninger af rolleforvirring kan være øget kapacitet for omsorg og stærk ansvarlighedsfølelse (Goglia, Jurkovic, Burt & Burge-Callaway, 1992).

Anette og Nina ser det som en positiv kvalitet, at de er rummelige overfor andre mennesker og har indføling med deres behov (Anette s. 10, l. 296; Nina s. 9, ll. 249-250). Dette bakkes op af Passlack (2003) som mener, at parentificerede børn kan besidde interpersonelle kompetencer som at aflæse andre mennesker og reagere på deres behov.

Anette fortæller også om at have udviklet bedre *self-compassion*, altså evnen til at føle empati for sig selv. Hun forsøger at tilgive sig selv for ikke altid at præstere det bedste, og tillader sig selv at sige fra til arrangementer, når hun kan mærke det er bedst for hendes mentale helbred (s. 9-10, ll. 270-271). Nina oplever, at hendes barndoms udfordringer har gjort hende mere refleksiv, og at hun har lært sig selv bedre at kende ved at gå i terapi (s. 9, ll. 249-254). Sanne ser det som positivt for sit voksenliv, at hun har følt sig elsket og værdsat som barn (s. 13, ll. 378-379). For Marie er det også værdifuldt at have gode minder at huske tilbage på (s. 7, ll. 179-180). Generelt har Marie uden tvivl den mest positive opfattelse af sin relation til sin mor. Hun kan muligvis opleve hvad Hetherington (1999) refererer til som '*competence at a cost*'. Dette begreb dækker over, at nogle emotionelt parentificerede børn kan opleve, at presset fra deres ansvar kan kompenseres for ved følelsen af at være speciel og hjælpsom, samt intimiteten med deres forældre.

Opdragelsen af egne børn

Flere informanter nævner, at deres barndom har gjort dem opmærksomme på ikke at gentage samme fejl med *deres* børn. Denne bevidsthed må siges at kategoriseres som en positiv følge, om end informanterne ikke fortæller, om de har oplevet, at de lykkedes med det. Den fejl, Trine ikke ønsker at gentage, er den grænseløse relation; om end hun håber at være tæt på sine børn (s. 8, ll. 232-233). I lighed med dette fortæller Nina, at relationen 'har givet mig nogle ideer om, hvordan jeg absolut ikke skal opdrage mine børn' (s. 9, ll. 255-256). Et studie om parentifikation hos børn af deprimerede mødre fandt ligeledes et stærkt ønske fra de nu voksne børn om ikke at gentage deres forældres fejl (Van Parys, Smith & Rober, 2014).

For Anette bestod fejlen særligt i den ukærlige kontakt, hun havde til sin mor, og dette giver hende et behov for at give sine børn 'kram' og 'omsorg' (s. 9, l. 255). Det er muligvis usædvanligt, at Anette har bibeholdt dette instinkt; studier viser, at det kan være særligt vanskeligt for forældre, der blev udsat for rolleforvirring som børn, at opnå empatisk indføling med deres børn (Bekir, McLellan, Childress & Garati, 1993; Stiver, 1997 if. Passlack, 2003).

4.8 Opsamling af del 3

Analysens tredje del viser, at informanterne oplever både positive og negative konsekvenser af rolleforvirring. Som analysens opdeling viser, lægger de fleste informanter dog mest vægt på de negative konsekvenser – undtagen Marie, der som den eneste har en gennemgående positiv oplevelse. De negative konsekvenser er at sætte andres behov før deres egne, at være i ringe kontakt med sig selv, at have udviklet psykiske sygdomme og misbrug, og have relationelle problemer. De positive følger, som informanterne oplever, er udviklingen af kompetencer til omsorgsjobs, overblik, empati, self-compassion og refleksivitet. Slutteligt er flere informanter opmærksomme på ikke at gentage deres forældres fejl med deres egne børn.

4.9 Analysens samlede fund:

Analysens første del kan anvendes i besvarelsen af forskningsspørgsmålets første del: *Hvordan husker voksne oplevelsen af en barndom præget af rolleforvirring med en forælder?*

Afsnittet viste som det første, at informanternes oplevelse overordnet kan inddeles i to typer; at barnet kan behandles som en veninde, og barnet kan behandles som en ventil for forælderens følelser. Analysen viser, at dette havde en afgørende betydning for informanternes barndom, da en kølig kontakt giver en fortrinsvis negativ oplevelse, og en kærlig kontakt giver en fortrinsvis positiv oplevelse. Ydermere fandt analysen, at en ikke-eksisterende eller distanceret faderrelation er et gennemgående tema for informanterne.

De primære fordele i den erindrede barndomsoplevelse af rolleforvirring er følelsen

af betydningsfuldhed, samt nærhed i relationen til deres forælder.

De primære ulemper er følelsen af en stor ansvarsbyrde, samt svære loyalitetskonflikter. Derudover har alle informanter oplevet grænseoverskridelser i form af at blive betroet for meget af deres forælder.

Alle informanter nærede i barndommen beskyttende følelser for den forælder, de blev udsat for rolleforvirring af. Informanterne husker, at dette motiverede til envejsfortrolighed, hvor de undlod at dele deres problemer med forælderen, samt tilsidesættelse af deres egne behov.

Analysens anden del kan anvendes til at besvare forskningsspørgsmålets andet spørgsmål: *Adskiller denne erindrede barndomsopfattelse sig fra den voksnes retrospektive opfattelse af rolleforvirringen i barndommen?*

Analysen viste, at tre ud af undersøgelses seks informanter kan siges at have gennemgået en opfattelsesændring; rolleforvirringen oplevedes hovedsagligt positiv i barndommen, men opfattes retrospektivt mere negativ. For disse informanter skyldes den positive barndomsoplevelse den kærlighed og nærhed, de oplevede mellem sig selv og deres forælder. Den negative voksenopfattelse skyldes gennemgående, at de begyndte at se deres barndoms ansvar som et resultat af forældrenes aldersmæssigt upassende betroelser.

For de resterende tre informanter ændrer opfattelsen sig dog ikke; for én informant er den gennemgående positiv, og for de resterende to er den gennemgående negativ. Den underliggende hypotese for dette spørgsmål vil blive debatteret i diskussionen.

Analysens tredje del kan anvendes i besvarelsen af forskningsspørgsmålets tredje spørgsmål: *Hvilke konsekvenser oplever voksne, at det har haft for deres socio-emotionelle udvikling?*

Informanterne oplever både positive og negative konsekvenser for deres socio-emotionelle udvikling. Negativt oplever de at sætte andres behov før deres egne, ringe selvkontakt, udviklingen af psykiske sygdomme og misbrug, og relationelle problemer. De positive følger er udviklingen af kompetencer til omsorgsjobs, overblik, empati, self-compassion, refleksivitet samt en bevidsthed om ikke at gentage deres forældres fejl med deres egne børn.

5. Diskussion

Afsnittet debatterer først, hvorvidt specialets hypotese kan be- eller afkræftes. Dernæst diskuteres det med udgangspunkt i informant Marias positive opfattelse af hendes moderrelation, om teorien gør plads til adaptive former for rolleforvirring. Slutteligt diskuteres det, om rolleforvirring er tilstrækkeligt repræsenteret som traumatisk hændelse i større klassifikationssystemer.

5.1 Af- eller bekræftelse af specialets hypotese:

Under afsnittet 'forforståelser' blev det beskrevet, at det forventedes, at informanterne gennemgik en ændring i deres opfattelse af rolleforvirringen fra barn til voksen. Det vil nu blive debatteret, om denne hypotese kan be- eller afkræftes ud fra specialets undersøgelse. En bekræftelse vil kræve enstemmighed hos specialets informanter, idet falsifikationstesten fremsætter, at blot en enkelt modstridende observation er nok til at forkaste en tese (Flyvbjerg, 2010).

For det første var forventningen, at barnet ikke vil kunne identificere skævvridningen i rollefordelingen mellem dem selv og deres forældre. Dette blev hovedsagligt bekræftet: Alle informanter husker som barn at have identificeret ulemper eller ubehagelige oplevelser, men ingen giver udtryk for dengang at have draget direkte forbindelser mellem disse og deres forældres ageren. Som børn registrerer de dermed ikke en decideret rolleforvirring. Højest sandsynligt kan dette forklares med forforståelsens forventning omkring børnenes manglende kognitive evner til sådanne refleksioner, samt børns evolutionært medfødte behov om at knytte bånd med forælderen for at sikre overlevelse.

For det andet forventedes det, at forældrenes betroelser af vigtige emner ville kunne give børnene en følelse af stolthed og tillid. Dette bekræftes gennemgående af informanternes erindringer; betroelserne oplevedes gennemgående ikke som at blive pålagt ansvar, men som at blive ophøjet til en ligeværdig relation.

Den primære hypotese var dog, at informanterne vil huske rolleforvirringen som hovedsagligt positiv i deres barndom, mens de som voksne vil ændre opfattelse til det negative, idet de først her vil kunne identificere relationens ulighed. Denne blev

kun delvist bekræftet, da kun tre ud af specialets seks informanter kan siges at have gennemgået en sådan opfattelsesforandring. To af de resterende informanters opfattelse var gennemgående negativ *både* som børn og voksne, og den sidste informants opfattelse var gennemgående positiv *både* som barn og voksen. For at skabe et læsevenligt overblik opstilles nedenstående tabel over specialets informanter og deres voksenopfattelse. Udsagnene 'positiv' og 'negativ' skal forstås som informanternes *overvejende* indstilling til rolleforvirringen.

	Anette	Sanne	Trine	Julia	Nina	Marie
Barndomsopfattelse	negativ	positiv	positiv	negativ	positiv	positiv
Voksenopfattelse	negativ	negativ	negativ	negativ	negativ	positiv

Dette betyder, at fem ud af seks informanter har en negativ retrospektiv opfattelse af deres barndoms rolleforvirring. En voksen skepsis udgør altså en tydelig tendens; det efterfølger blot ikke nødvendigvis en positiv barndomsopfattelse som forventet. Således findes der eksempler blandt informanterne, der afkræfter hovedhypotesen, og den må derfor erklæres falsificeret. Dette betyder også, at selvom de indledende 'argumenter' til hypotesen (at barnet ikke kunne identificere rolleforvirringen, og at fortrolighed føltes positivt) er korrekte, medfører det ikke som forventet, at opfattelsen vil gennemgå en grundlæggende forandring i voksenårene.

Snarere end den forventede tendens om at gå fra en positiv til negativ opfattelse kan det siges, at *ambivalens* er en mere karakteristisk for informanternes opfattelse af rolleforvirring. Ingen informanter har en entydigt negativ eller positiv oplevelse med at være deres forælders nærmeste fortrolige. Dette er uanset om de husker tilbage på deres barndomsopfattelse eller reflekterer over deres nuværende relation.

Informanterne 'læner' sig gennemgående mod en positiv eller negativ opfattelse, men alle har ambivalente modargumenter. Ambivalensen består oftest i oplevelsen af, at fortrolighed føles godt, men den kommer med en stor pris: Ansvar og grænseoverskridelser.

Dette fund betyder, at det sandsynligvis vil være en bedre hypotese, at både børn og voksnes oplevelse af rolleforvirring primært vil karakteriseres af ambivalens. Den

afkræftede hypotese gav altså anledning til en ny, som blev skabt på grundlag af undersøgelsens resultater. Afprøvningen af denne kunne være et muligt udgangspunkt for fremtidig forskning.

En yderligere kompleksitet, som specialets hypotese ikke inkluderede, er analysens fund om de to typer af rolleforvirring: Barnet kan være en ven eller en ventil for forælderen, og dette har i de seks informanternes tilfælde afgørende betydning for deres oplevelse. En eventuel hypotese om hvordan voksne opfatter rolleforvirring bør derfor muligvis inkludere, hvilken af disse relationstyper, der er tale om; da en venskabelig relation giver større sandsynlighed for en hovedsagligt positiv opfattelse, og outlet-relationen giver større sandsynlighed for en hovedsagligt negativ opfattelse.

5.2 Rolleforvirringens patologi:

Ovenstående analyse viser et resultat, som nok står i modsætning til den forventede hypotese, men også kan siges at være i kontrast med den dominerende teoretiske opfattelse af rolleforvirring: Én informant, Marie, har en næsten konsekvent positiv opfattelse af rolleforvirringen, og ser væsentligt flere fordele end ulemper ved hendes moderrelation. Ser man på de klassiske 'symptomer' – følelsen af at have været sin forælders bedste ven, udøvelse af følelsesmæssige støtte, grænseoverskridelser og ikke-alderssvarende ansvar – kan der ikke herske tvivl om, at Marie *har* været udsat for rolleforvirring. Hvordan kan vi ud fra dette forklare hendes gode barndoms minder og overvægt af positivt oplevede konsekvenser? Betyder det, at rolleforvirring ikke altid er patologisk?

Da Boszormenyi-Nagy og Spark (1973) navngav parentifikationsbegrebet (som også indebærer emotionel parentifikation, og dermed rolleforvirring) opfattede de det som et relativt almindeligt fænomen. De så det altså ikke nødvendigvis som patologisk, at barnet kunne få tildelt et 'voksent' ansvar – særligt ikke i tæt knyttede forælder barn-relationer. Fænomenet bliver først patologisk, når en række faresignaler er til stede; når forælderen samtidig opfører sig barnagtigt og dermed ikke varetager barnets behov, og når barnet føler sig særdeles overbebyrdet (Kerig,

2005). Boszormenyi-Nagy og Spark (1973) definerer derfor rolleforvirring som et *potentielt* omsorgssvigt.

Maries gennemgående positive oplevelse af rolleforvirring kan muligvis forklares med fraværet af disse faresignaler; hun beskriver sin mor som gennemgående ansvarsbevidst, og hun oplever, at der også bliver taget hånd om hendes behov, idet hun er blevet opfordret til gensidig fortrolighed.

Maries oplevelse kan muligvis også belyses med Jurkovic's (1997) tidligere opdeling i adaptiv og destruktiv parentifikation. Eftersom Marie er en af de få, som ikke nævner at have haft instrumentelt parentificerende opgaver *oveni* det emotionelle ansvar, kan hendes ansvarsbyrde muligvis have været af mere moderat karakter, hvilket er karakteristisk for adaptiv parentifikation (ibid.). Ydermere er der gensidighed og påskønnelse i relationen, hvilket gør det meget muligt, at Maries oplevelse kan rubriceres som adaptiv (ibid.).

Denne opfattelse af rolleforvirring som et fænomen, der kan være *både* patologisk og adaptiv, er dog ikke den herskende opfattelse i nyere faglitteratur. Ifølge Hooper, DeCoster, White og Voltz (2011) er den empiriske forskning på rolleforvirring primært fokuseret på patologi, hvilket gør det 'kliniske narrativ' omkring fænomenet overvejende negativt. I lighed med dette mener Hooper (2008) at der er fare for, at behandlere overpatologiserer rolleforvirring, når de møder det i deres praksis. Det ensidige fokus på negative konsekvenser ses også i de moderne klassifikationer af rolleforvirring. Passlack (2003) definerer det som omsorgssvigt på baggrund af Bowlbys teori om barnets behov for en sikker base, som hun ikke vurderer, at parentificerende forældre tilvejebringer.

Kerig (2005) klassificerer rolleforvirring som vanrøgt. Hun argumenterer ved, at det er karakteristisk for vanrøgt, at forældre stiller udviklingsmæssigt urimelige krav, såsom at yde følelsesmæssig støtte, til deres børn (ibid.). Hun refererer citatet: 'At blive et barns 'bedste ven' fremstår måske ikke umiddelbart som vanrøgt, men det kan have en uønsket effekt på barnets følelsesmæssige udvikling' (Burkett, 1991, p. 433, if. Kerig, 2005).

Hooper (2008) betegner det også som omsorgssvigt og derudover en 'traumatisk begivenhed'. Hun argumenterer for, at et traume udgøres af en overvældende,

kronisk stressende situation for individet, hvilket også kan gælde for at have et aldersmæssigt upassende ansvar som barn (ibid.).

I nogen kontrast til disse definitioner står nærværende speciales fund om Maries gennemgående positive oplevelse, samt alle informanternes benævnelse af positive konsekvenser af rolleforvirring. Ud over dette findes også flere empiriske studier, som fokuserer på ressourceudvikling efter rolleforvirring, om end der er en mangel på sådan litteratur (Hooper, 2008). I lyset af disse fund kunne det argumenteres, at den psykologiske profession i højere grad bør inkorporere de tidlige teoretikers opfattelse af rolleforvirring som et spektrum; det kan være overvejende negativt, overvejende positivt, og endeligt kan det være en negativ oplevelse som dog kan tilvejebringe såkaldt 'posttraumatisk vækst' (Hooper, DeCoster, White & Voltz, 2011). Ikke desto mindre finder både specialet og størstedelen af empirisk litteratur, at rolleforvirring oftest er skadeligt, idet der er en overvægt af negative konsekvenser for individets socio-emotionelle udvikling; men selv om denne realitet tages i betragtning, bør der også være 'plads' i teorien til tilfælde af adaptiv rolleforvirring som Maries, samt positive konsekvenser.

5.3 Rolleforvirrings repræsentation i traumeklassifikationssystemer

Ud fra specialets interviews står det klart, at samtlige informanter først som voksne bliver bevidste om deres barndoms rolleforvirring. Hos nogle registreredes der ubehag over de intergenerationelle grænseoverskridelser i teenageårerne, men gennemgående er det først i informanternes voksenliv, at de identificerer de dysfunktionelle dynamikker i deres moderrelation.

Det er ofte set, at ofre for rolleforvirring og parentifikation er forsinkede i at opnå såkaldt *traumebevidsthed*. Indsigten, hvis den overhovedet opstår, kommer i voksenårene og er typisk meget smertefuld, fordi individet må indse sin forælders fejlbarlighed (Misrachi, 2018). Traumebevidsthed kan dog lede til heling og optimeret behandling, idet eksempelvis terapi kan indskærpes ved at 'tildele problemet et navn'. Det kan således argumenteres at være et samfundsanlæggende at oplyse og informere om rolleforvirring som en afgrænset type børnevanrøgt, idet dette muligvis kunne være behjælpeligt til at initiere indsigtsp processen. Men gør

samfundet det på nuværende tidspunkt? Er der nok oplysning om rolleforvirring, eller det stadig 'en skjult form for vanrøgt'? (ibid.).

'ACE' (*Adverse Childhood Experiences*) er et sammenfattende term for traumatiske børneoplevelser (Norman & Byambaa, 2012). Dette inkluderer en oversigt over samtlige former for vanrøgt mod børn. Imidlertid kan det være vanskeligt at placere rolleforvirring i en af dets fire hovedkategorier. Disse er fysiske overgreb, seksuelle overgreb, psykisk vold, og omsorgssvigt (ibid.). Rolleforvirringens klassificering bliver nedenfor diskuteret med udgangspunkt i ACE-systemets definition af de to relevante kategorier, psykisk vold og omsorgssvigt.

Psykisk vold kan både være isolerede begivenheder og et langvarigt forløb, hvor en forælder ikke har fremskaffet et udviklingsmæssigt passende og støttende miljø for barnet. Dette kan have en skadelig effekt på barnets mentale helbred. Psykisk vold indebærer: Bevægelsesrestriktioner, ydmygelser, bebrejdelser, trusler, diskrimination, latterliggørelse, og andre former for afvisninger eller fjendtlig behandling af barnet (ibid.).

Omsorgssvigt indebærer også enkeltstående begivenheder eller længere forløb, hvor en forælder ikke tilvejebringer barnets udvikling og velbefindende i et eller flere af de følgende områder: Helbred, uddannelse, følelsesmæssig udvikling, ernæring, og trygge leveomstændigheder (ibid.).

Ser man på disse to kategorier, er der enkelte formuleringer, som kunne beskrive rolleforvirring; det kunne placeres under psykisk vold, da den rolleforvirrende forælder kan siges ikke at fremskaffe et 'udviklingsmæssigt passende og støttende miljø' for barnet, når forælderen er i centrum. Ligeledes kunne rolleforvirring klassificeres som omsorgssvigt; forælderen kan siges ikke at skabe et miljø til at nære barnets 'følelsesmæssige udvikling', da rolleforvirring ofte har negative konsekvenser for denne (Kerig, 2005).

Begge beskrivelser indfanger altså aspekter i rolleforvirring. På den anden side er det bemærkelsesværdigt, at de eksempler der bliver nævnt på både psykisk vold og omsorgssvigt, kommer meget langt fra det, der kendetegner rolleforvirring; der er ingen eksempler på grænseoverskridende intimitet eller 'kvælende kærlighed'.

Tværtimod nævnes der mange 'åbenlyst negative' eksempler såsom diskrimination

eller helbredstrusler. For ofre kunne det meget vel være svært at spejle sin oplevelse af at være symbiotisk tæt med en forælder i disse eksempler. Dette på trods af, at der er relativ teoretisk enighed om, at rolleforvirring er en form for vanrøgt (Passlack, 2003; Hooper, 2008; Kerig, 2005). Muligvis overser klassifikationssystemer som ACE mere subtile former for emotionel vanrøgt, som kan være svære at identificere. Rolleforvirring kunne være et sådant fænomen, da forælderen kan syne beskyttende og kærlig, men i virkeligheden svigter barnets behov (Zeanah & Klitzke, 1991). Det kan argumenteres, at disse traumeoversigter bør inkludere eksempler på rolleforvirring for at tilvejebringe indsigt både på et personligt plan, i henhold til ofre, og et professionelt plan, i henhold til psykologer og terapeuter. Dette vil muligvis forbedre og effektivisere behandling af rolleforvirringens negative konsekvenser.

6. Specialets muligheder og begrænsninger:

Nedenstående er specialets overvejelser om dets objektivitet, med udgangspunkt i dets epistemologiske standpunkt. Dernæst følger en diskussion af resultaternes generaliserbarhed.

6.1 Objektivitet i kvalitative multiple-case undersøgelser:

Som tidligere nævnt kan specialets undersøgelse defineres som et multipelt casestudie, idet de seks informanternes oplevelser sammenlignes med henblik på at identificere ligheder og forskelle (Baxter & Jack, 2008). Casestudier har gennem historien ofte været kritiseret for ikke at være objektive (Flyvberg, 2010). Dette vil nedenfor diskuteres i henhold til nærværende speciale.

Nogle forskere hævder, at casestudier ligger under for forskersubjektivitet (ibid.). Forskersubjektivitet i casestudier kunne være, at der vil være for stor tendens til at tolke data til bekræftelse af forskerens hypotese. Dette kan også kaldes 'bias for verifikation' (ibid.). Ifølge Flyvberg (2010) er dette dog en myte om kvalitativ forskning generelt, som kan aflives ved følgende to pointer.

For det første har casestudier deres egen rigoristiske systematik, som sikrer dem mod forskersubjektivitet i ligeså høj grad som kvantitative metoder. I nærværende

speciale er dette eksemplificeret ved nøje udførelse af IPA-metodens fire trin, jf. afsnittet 'Analysemetode'.

For det andet kan myten om verifikationsbias ifølge Flyvberg (2010) aflives ved, at casestudiet oftest vil medføre, at forskerens forudfattede meninger modbevises af casens data. Den detaljerede indsigt i det givne fænomen, som casestudiet giver, kan fratvinge forskeren sine ofte simplificerede hypoteser. Således karakteriseres casestudiet i højere grad af falsifikation end verifikation (ibid.). Dette er også tilfældet i nærværende speciale, idet ovennævnte hypotese om en opfattelsesændring af rolleforvirring fra barn til voksen overordnet bliver falsificeret. Den forkastes til fordel for en mere kompleks viden om ambivalens som den primære følelsesmæssige oplevelse i både barndom og voksenår, samt vigtigheden i at identificere hvilken type rolleforvirring, der er tale om, når denne oplevelse undersøges. Dette taler yderligere for objektiviteten af nærværende studie, da casematerialet ikke tolkes til at verificere forforståelsen, men derimod skabe mulighed for en mere nuanceret forståelse af emnet.

Når der diskuteres objektivitet, er det dog vigtigt at have øje for det epistemologiske standpunkt. Hvad er objektivitet i den fænomenologiske interviewundersøgelse? Hvordan kan den opnås indenfor dette paradigme?

Dette blev kort berørt i afsnittet 'videnskabsteori'. I modsætning til naturvidenskabelige tilgange, som stræber efter at eliminere al subjektivitet, mener fænomenologerne, at det observerende subjekt må inkluderes i den videnskabelige proces. Dette fokus på både forsker og subjekt som medkonstituerende parter i viden går igen hos Kvale og Brinkmanns (2009) definition af interviewforskning som '(...) intersubjektiv og social, idet den involverer interviewer og den interviewede som fælles skabere af viden' (p. 34). I fænomenologisk interviewforskning ses viden altså ikke som opstået i et vakuum fritaget for al subjektivitet. Det er således ikke muligt at opnå total objektivitet; i hvert fald ikke, når objektivitet forstås i den klassiske forstand som 'frihed fra ensidighed' (Kvale & Brinkman, 2009, p. 268). I stedet bør forskeren ifølge Gadamer praktisere *refleksiv objektivitet*, som udføres ved udlæggelse af egne forforståelser. Som tidligere nævnt ser fænomenologerne dette som at forholde sig til virkeligheden om menneskets subjektivitet; denne

refleksivitet kan derfra anvendes som afsæt til at undersøge fænomenet så fordomsfrit som muligt (Kvale & Brinkmann, 2009).

Af disse årsager har nærværende speciale forholdt sig til sine forforståelser, som opfatter rolleforvirring som et overvejende negativt samspil mellem forælder og barn. Gennem denne praktisering af refleksiv objektivitet har det i videst muligt omfang været muligt at efterlade 'fordommen', og undersøge fænomenet i sig selv. Dette har resulteret i et fokus på både de positive og negative konsekvenser af rolleforvirring samt en kritisk genovervejelse af specialets forventede hypotese. På baggrund af specialets epistemologiske udgangspunkt, samt metodiske fremgangsmåde, kan der således argumenteres for, at specialet opnår refleksiv objektivitet.

6.2 Generalisering ud fra kvalitative multiple-case undersøgelser:

Som tidligere nævnt fokuserer kvalitativ forskning ikke på universel gyldighed af deres undersøgelser, men derimod på analytisk generalisering og overførbarehed. Disse begreber vil nu blive diskuteret i henhold til nærværende speciale.

Analytisk generalisering handler om at sammenligne sine resultater med etableret teori, med henblik på enten at skabe yderligere evidens eller fremsætte mulige tilføjelser (Firestone, 1993). Således er fokus her på teoretisk generaliserbarhed, snarere end empirisk generaliserbarhed (Smith & Osborn, 2003). For at kunne forholde sig til specialets forudsætninger for analytisk generalisering af sine resultater, følger her en opsummering af analysens fund, med fokus på muligheden for teoretisk underbygning.

Første del af analysen – barndomsoplevelsen af rolleforvirring – fandt flere temaer, som er teoretisk underbyggede. Disse er den distancerede relation til den ikke-rolleforvirrende forælder (Kerig, 2005), den positive oplevelse af betydningsfuldhed og nærhed med den rolleforvirrede forælder (Hetherington, 1999; Kerig, 2005), samt den negative oplevelse af ansvarsbebyrdelse (Boszormenyi-Nagy & Spark, 1973; Hetherington, 1999; Van Parys, Smith & Rober, 2014) og grænseoverskridelser (Kerig, 2005; Minuchin, 1974). Det rolleforvirrede barns instinkt om at tilsidesætte

deres egne behov (Hooper, 2008; Kerig, 2005) og indtage en beskytterrolle overfor deres mødre (Kerig, 2005; Mayselless, Bartholomew, Henderson & Trinke, 2004) er ligeledes veldokumenterede. Den første del af analysen fandt dog to temaer, som ikke kan belyses af eksisterende teori; for det første at informanterne oplevede to former for rolleforvirring, én hvor de blev behandlet som en veninde, og én hvor de blev behandlet som følelses-outlet. Kun den venskabelige relation omtales typisk i litteratur om rolleforvirring (Arditti, 1999, if. Kerig, 2005). For det andet oplevede fem ud af seks informanter, at fortroligheden var ensidig, idet de undlod at dele deres sorger for ikke at bebyrde forælderen yderligere. Denne mekanisme optræder heller ikke i den brede litteratur om rolleforvirring.

Anden del af analysen falsificerede specialets hypotese om, at informanterne vil være gået fra en positiv opfattelse i af barndommens rolleforvirring til en retrospektivt negativ opfattelse af samme. I stedet opstod en ny forståelse af ambivalens som den mere gennemgående opfattelse af en rolleforvirret forælderrelation. Som tidligere nævnt er dette emne om opfattelsesændringer af rolleforvirring forholdsvist uberørt territorium, og derfor kan specialets resultater ikke sammenlignes med eksisterende teori.

Tredje del af analysen – den nuværende voksnes perspektiv – identificerede informanternes oplevelse af konsekvenser af rolleforvirringen. Samtlige negative konsekvenser kunne underbygges teoretisk: Førsteprioriteringen af andres behov (Passlack, 2003; Wells & Miller, 2001), ringe selvkontakt (Reeves, 1999; Barnett & Parker, 1998; Passlack, 2003), relationelle problemer (Bowlby, 1979; Passlack, 2003) og udviklingen af psykiske lidelser og misbrug (Hooper, DeCoster, White & Voltz, 2011; Locke & Newcomb, 2004). De identificerede positive konsekvenser kunne ligeledes bekræftes teoretisk: Udviklingen af kompetencer som ansvarlighed og empati (Goglia, Jurkovic, Burt & Burge-Callaway, 1992; Passlack, 2003; Hetherington, 1999), samt bevidstheden om ikke at gentage barndommens fejl med egne børn (Van Parys, Smith & Rober, 2014).

Samlet set betyder dette, at langt hovedparten af specialets fund bekræftes af tidligere fremsat teori. Dette kan give specialet mulighed for at bidrage til de eksisterende teoriers evidens (Firestone, 1993).

Ifølge Smith og Osborn (2003) kan et IPA-studies værdi afgøres ved dets bidrag til en sådan bredere teoretisk kontekst. Specialets to nye fund om den ikke-venskabelige version af rolleforvirring, samt tilstedeværelsen af envejsfortrolighed, kan muligvis være indikatorer på ukendte facetter af rolleforvirring, som bør undersøges nærmere. Det samme gælder for den nye hypotese om ambivalens som den gennemgående oplevelse af rolleforvirring, som vil kunne afprøves i fremtidig forskning.

Overførbare omhandler, hvorvidt et studies resultater kan være anvendelige for lignende situationer eller personer (Kvale & Brinkmann, 2009). Dette kræver altså overvejelser om studiets empiriske generaliserbarhed (Smith & Osborn, 2003). IPA-metodens hovedfokus ligger på at udlede detaljer om samplets opfattelser og oplevelser, snarere end at opstille præmature generelle påstande (Smith & Osborn, 2003). Dette betyder ikke, at IPA er imod overførbare; de arbejder blot modsat af den nomotetiske videnskab. Et nomotetisk studie efterstræber med sine omfattende samples at kunne opstille universelle teorier, men kan med mindre sandsynlighed udtale sig om individet (Systeme, 2019). Ideografisk forskning, som IPA-metoden tilhører, udleder viden fra mindre grupper, og kan dermed fremsætte mere individspecifikke udsagn. Dette kan sammenlignes med antropologisk forskning; antropologen udtaler sig om den pågældende 'kultur', der undersøges, men hævder ikke at kunne udtale sig på samme måde om andre kulturer (Smith & Osborn, 2003). Dette må ligeledes være princippet for nærværende speciale; dets fund om barndomsoplevelsen af rolleforvirring, samt den retrospektive opfattelse og oplevede konsekvenser af samme, må siges at være gældende for netop disse seks kvinder som 'subkultur'. Denne tilføjelse til den eksisterende viden kan være et værdifuldt bidrag på den måde, at det giver et detaljeret indblik i, hvordan rolleforvirring opleves 'indefra' i et livsverdensperspektiv. Det bør dog også debatteres, om specialet har forudsætninger for at kunne overføre dets resultater til den 'større kultur' – nemlig rolleforvirring mellem mødre og døtre generelt. Fortalende for dette er IPA-forskningens præference om at rekruttere efter demografiske eller socioøkonomiske fællestræk, for bedre at kunne udbrede sine

resultater til en større, men stadig afgrænset, gruppe. Den 'tilfældighed', at specialets sample udelukkende udgøres af kvinder med en rolleforvirret relation til deres mødre, kunne altså siges at give specialet bedre forudsætninger for at overføre sine resultater på den samlede population af kvinder, der har oplevet rolleforvirring med deres mødre.

Der er dog flere modargumenter for et sådant standpunkt. For det første fremsætter Flyvbjerg (2010), at muligheden for at generalisere på baggrund af cases kan afgøres af rekrutteringsstrategien. Udvalgelse af en såkaldt 'kritisk case' muliggør sætningen 'Hvis dette (ikke) er gyldigt i dette tilfælde, gælder det i alle (ingen) tilfælde' (Flyvbjerg 2010, p. 475). Et eksempel på en sådan generalisering af en case, kunne være Galileis tilbagevisning af Aristoteles' tyngdelov, som blot med metal og fjer kunne bevise, at genstande med forskellig vægt falder med samme hastighed (ibid.). En sådan rekruttering målrettet mod kritiske cases har netop *ikke* fundet i stedet i nærværende speciale; i stedet blev der, af hensyn realistiske rekrutteringsmuligheder, kun stillet krav om, at deltagerne skulle have oplevet rolleforvirring (via den opstillede checkliste). Dette argumenterer altså mod specialets forudsætninger for at generalisere eller overføre sine resultater til bredere kontekster.

En anden problematik vedrørende nærværende speciales overførbarhed omhandler tilstedeværelsen af bias, det vil sige misvisende 'skævheder' i informantgruppen (Brinkmann & Tanggaard, 2010). For det første kan det faktum, at deltagelse er frivillig, give undersøgelsen et såkaldt *volunteer bias*. Rosenthal og Rosnow (2009) fandt, at frivillige deltagere i forskningsprojekter oftere har en højere uddannelse, højere arbejdsstilling, højere intelligens, større behov for anerkendelse, og lavere autoritære principper end ikke-frivillige. Hvis disse systematiske forskelle også er at finde i specialets sample, er de ikke repræsentative for den samlede gruppe af voksne kvinder, der har oplevet rolleforvirring med deres mødre.

For det andet kan det muligvis højne risikoen for *hukommelsesbias*, at studiet delvist beror på retrospektiv rapportering. Hvis informanternes hukommelse er selektiv, kan de ubevidst fremhæve positive eller negative minder fra deres barndom. Dette ville

også 'forvråde' studiets resultater og dermed formindske overførbareheden (Castro, Jones & Mirsalimi, 2004).

Risikoen for tilstedeværelsen af disse bias udfordrer yderligere specialets forudsætninger for med sikkerhed at kunne udbrede sine resultater til mere end de seks undersøgte informanter. Til dette formål skal der højst sandsynligt rekrutteres et større sample med en højere grad af repræsentativitet. Specialet kan dog bidrage til en *indikation* af, hvordan rolleforvirring opleves i en bredere kontekst mellem døtre og mødre. Dette forsigtige 'forslag' om resultaters overførbarehed til bredere kontekster er ofte kendetegnende for IPA-forskning (Pietkiewicz & Smith, 2012). Specialet kan som nævnt ikke mindst bidrage med et detaljeret livsverdensperspektiv på rolleforvirring, samt påpege behovet for ny forskning om ambivalens, envejsfortrolighed og muligheden for flere relationer end blot den venskabelige i rolleforvirring.

7. Konklusion

Specialets samlede fund fremsættes nedenfor. Først præsenteres en del af forskningsspørgsmålet, og dernæst specialets svar på samme.

Hvordan husker voksne oplevelsen af en barndom præget af rolleforvirring med en forælder?

Specialet konkluderer, at informanternes erindrede oplevelse overordnet kan deles i to kategorier; at være blevet behandlet som en ven, som gav en overordnet positiv barndomsoplevelse, og at være blevet behandlet som ventil for sin forælders følelser, hvilket gav en overordnet negativ barndomsoplevelse. De primære fordele ved rolleforvirringen var oplevelsen af nærhed og fortrolighed med forælderen. De primære ulemper er oplevelsen af en stor ansvarsbyrde, loyalitetskonflikter og grænseoverskridelser. Samtlige informanter erindrer beskyttende følelser for deres forælder, som de derfor undlod at 'bebyrde' med egne bekymringer og behov. I modsætning til den sammenviklede relation med deres mødre oplevede informanterne en distanceret faderrelation.

Samtlige af specialets resultater om oplevelsen af rolleforvirring kan bakkes op af eksisterende teori, med undtagelse af fundet om envejsfortrolighed og den ikke-venskabelige version af rolleforvirring. Specialet påpeger særligt behovet for forskning på sidstnævnte, da dette muligvis kan have en afgørende betydning for oplevelsen af rolleforvirring og en senere forekomst af negative konsekvenser som relationelle vanskeligheder.

Adskiller denne erindrede barndomsopfattelse sig fra den voksnes retrospektive opfattelse af rolleforvirringen i barndommen?

Kun tre ud af specialets seks informanter har oplevet den forventede overgang fra en positiv barndomsopfattelse til en negativ voksenopfattelse. Der identificeres dog en overvejende tendens til at opfatte rolleforvirringen som negativ i voksenårene. Ikke desto mindre må specialets hypotese erklæres falsificeret. Specialet foreslår på baggrund af den nytilegnede viden, at ambivalens i både barnets og den voksnes opfattelse af rolleforvirring muligvis vil være en mere korrekt hypotese til empirisk afprøvning.

Hvilke konsekvenser oplever voksne, at det har haft for deres socio-emotionelle udvikling?

Informanterne oplever gennemgående flest negative konsekvenser for deres socio-emotionelle udvikling: Ringe selvkontakt, udviklingen af psykiske lidelser og misbrug, relationelle problemer og førsteprioriteringen af andres behov. De positive følger er udviklingen af kompetencer, såsom overblik, empati og refleksivitet, samt en bevidsthed om ikke at gentage deres forældres fejl med egne børn. Én informant har dog en konsekvent positiv opfattelse af rolleforvirringen og dens konsekvenser; derfor har specialet diskuteret mulige fordele ved at vende tilbage til at opfatte rolleforvirring som et spektrum, der rummer både adaptive og patologiske versioner. Dette førte videre til en bredere debat om rolleforvirring er repræsenteret i større klassifikationssystemer af børnevanrøgt som ACE. Det argumenteres, at oplysning om mere skjulte emotionelle overgreb kunne gavne ofrene i deres helingsproces. Specialet konkluderer slutteligt, at dets resultater kan give et detaljeret indblik i seks kvinders oplevelse af rolleforvirring og dets konsekvenser i et livsverdensperspektiv. Dette kan bidrage til en indikation af, hvordan rolleforvirring opleves i en bredere

kontekst mellem mødre og døtre. Specialet identificerer et behov for yderligere forskning på muligheden for en ikke-venskabelig relation, envejsfortrolighed og ambivalens i rolleforvirring.

8. Perspektivering: Fremtidig forskning

Som tidligere nævnt kan specialets fund indikere flere områder, som kunne udforskes yderligere; findes der flere former for rolleforvirring end blot den venskabelige? Hvordan og hvorfor karakteriseres rolleforvirring af envejsfortrolighed? Kan en ny hypotese om ambivalens som den primære opfattelse af en rolleforvirret relation be- eller afkræftes?

Ud over dette har specialet flere gange debatteret, om informanterne kan have undertrykt ubehagelige elementer af rolleforvirringen som resultat af den såkaldte 'forførende' forældreadfærd. Ros og anerkendelse for selvopofrende adfærd kan muligvis have den effekt på barnet, at de undertrykker følelser af grænseoverskridelser og svigt. Der findes kun sparsom forskning på området; Sroufe og Ward (1980)'s observationer af en gruppe mødres kærlige, men manipulerende, adfærd overfor deres børn er et af de meget få empiriske studier. Der mangler yderligere forskning på, hvordan denne forførelse manifesterer sig, samt hvordan fænomenet kan afgrænses og defineres. Ydermere identificerer specialet selvopofrelse og manglende selvkontakt som oplevede konsekvenser af rolleforvirring; det ville være relevant at undersøge, om disse udfordringer kunne være relateret til en tidlig manipulation af barnet, som vanskeliggør registreringen af behov og følelser gennem hele livet.

En anden relevant måde at undersøge rolleforvirring på kunne være gennem familieobservationer- og undersøgelser. I overensstemmelse med den systemisk teori, hvorfra begrebet i høj grad har sine rødder, kunne det argumenteres, at fænomenet ikke bør studeres enkeltvist; derimod bør fænomenet ses i sin naturlige kontekst, familien. Hvordan opretholdes familiens rolleforvirrede system? Hvad motiverer de forskellige familiemedlemmer til at fortsætte rolleforvirringen? Hvordan opfattes rolleforvirringen af familiens forskellige medlemmer? Overvejelser

om familieperspektivet indgår oftere i kvalitative og teoretiske undersøgelser af rolleforvirring end i kvantitative, men det er sjældent, at en hel familie er inddraget (Passlack, 2003).

Endeligt kunne rolleforvirring undersøges tværkulturelt. Rolleforvirring og dets normative beskrivelser af familiekulturer kan siges at være opstået i to hovedsagligt vestlige teorier; psykoanalysen og den systemiske familierapi (Kerig, 2005). Disse kan siges at værdsætte udviklingen af kvaliteter som individualitet og autonomi, hvor mange ikke-vestlige kulturer opfatter fællesskab og sammenhold som mest beundringsværdige. Derfor kunne overføringen af et begreb som sammenvikling muligvis patologisere andre kulturers familiedynamikker (ibid.). På samme måde er det ofte normen for børn i ikke-vestlige kulturer at have opgaver såsom pasning af mindre søskende, som i det vestlige perspektiv ville kategoriseres som instrumental parentifikation. Af disse årsager vil det være relevant at undersøge familiedynamikker og grænseopløsning i et tværkulturelt perspektiv.

9. Referenceliste

- Adams, K. M. (2011). *Silently seduced: When parents make their children partners*. (2nd Ed.). Florida: Health Communications, Inc.
- Alfort, S. (2016). Vi skal ikke være venner med vores børn, siger forfatter Katrine Marie Guldager. Heller ikke når de bliver voksne. *Zetland*. Hentet d. 7/5 fra: <https://www.zetland.dk/historie/sevmW3Eg-aeW04Gvq-df8b9>
- Aldridge, J. (2006). The experiences of children living with and caring for parents with mental illness. *Child Abuse Review*, 15, pp. 79-88.
- Allen, J. P., & Hauser, S. T. (1996). Autonomy and relatedness in adolescent-family interactions as predictor of young adults' states of mind regarding attachment. *Development and Psychopathology*, 8, pp. 793-809.
- Barber, B. K., & Buehler, C. (1996). Family cohesion and enmeshment: Different constructs, different effects. *Journal of Marriage and the Family*, 58, pp. 433-441
- Barber, B. K., & Harmon, E. L. (2002). Violating the self: Parenting psychological control of children and adolescents. In B. K. Barber (Ed.), *Intrusive Parenting* (pp. 15-52). Washington, DC: American Psychological Association.
- Barnett, B., & Parker, G. (1998). The parentified child: Early competence or deprivation? *Child Psychology and Psychiatry Review*, 3, pp. 146-155.
- Baxter, P., & Jack, S. (2008). Qualitative case study methodology: Study design and implementation for novice researchers. *The Qualitative Report*, 13(4), pp. 544-559.

- Bekir, P., McLellan, T., Childress, A. R., Garati, P. (1993). Role reversals in families of substance misusers: A transgenerational phenomenon. *International Journal of Addictions*, 28 (7), pp. 613-630.
- Berg-Sørensen, A. (2012). Hermeneutik og Fænomenologi. In Jacobsen, M. H., Lippert-Rasmussen, K., & Nedergaard, P. (Eds.), *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning*. (2. ed.) København: Hans Reitzels Forlag.
- Boszormenyi-Nagy, I. & Spark, G. (1973). *Invisible loyalties: Reciprocity in intergenerational family therapy*. New York: Harper & Row.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss*. (2nd Ed). New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. (2nd Ed.). New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1979). *The making and breaking of affectional bonds*. London: Tavistock Publications Limited.
- Brinkmann, S., & Tanggaard, L. (2010). *Kvalitative metoder – en grundbog*. København: Hans Reitzels forlag.
- Brown, C. A. & Kerig, P. K. (1998). *Parent-child boundaries as mediators of the effects of maternal distress on children's adjustment*. San Francisco: American Psychological Association.
- Burton, L. (2007). Childhood Adultification in Economically Disadvantaged Families: A Conceptual Model. *Family relations: Interdisciplinary Journal of Applied Family Science*, 56(4).

- Byng-Hall, J. (2002). Relieving parentified children's burdens in families with insecure attachment patterns. *Family Process*, 41, pp. 375-388.
- Carlson, E. A., Jacobvitz, D., & Sroufe, L. A. (1995). Contribution of attachment theory to developmental psychopathology. In D. Cicchetti & D. J. Cohen (Eds.), *Developmental psychopathology. Vol 1: Theory and methods* (pp. 581-617). New York: Wiley.
- Castro, D., Jones, R. A., & Mirsalimi, H. (2004). Parentification and the Imposter Phenomenon: An Empirical Investigation. *The American Journal of Family Therapy* (32), pp. 205-216.
- Chase, N. D. (1999). Parentification: An overview of theory, research and societal volumes. In N. D. Chase (Ed.), *Burdened children* (pp. 3-33). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Chase, N. D. (2001). Parentified children grow up: Dual patterns of high and low functioning. In Robinson, B. E. & Chase, N. D. (Eds.). *High-performing families: Causes, consequences and clinical solutions*. The family psychology and counseling series. (pp. 157-189). Alexandria: American Counseling Association.
- Cobham, V. E., Dadds, M. R., & Spence, S. H. (1999). Anxious children and their parents: What do they expect? *Journal of Clinical Child Psychology*, 28, pp. 220-231.
- Cohen, J., Onunaku, N., Clothier, S. & Poppe, J. (2005). Helping young children succeed. National Conference of State Legislatures. Hentet d. 10/5 fra: http://www.zerotothree.org/site/DocServer/help_yng_child_succeed.pdf?docID=621

- Dadds, M. R., & Roth, J. H. (2001). Family processes in the development of anxiety problems. In M. W. Vasey & M. R. Dadds (Eds.), *The Developmental Psychopathology of Anxiety* (pp. 278-303). New York: Oxford University Press.
- Dewar, G. (2013). Should parents be friends with their kids? Hentet d. 25/5 fra: https://www.parentingscience.com/parents-be-friends.html?fbclid=IwAR098SkDDa9jCzoqcBHbvK3FhkIHjdbrZgAl3_W5Hc3LeI-Ob6tZH6Rgo-l
- Engfer, A. (1988). The interrelatedness of marriage and the mother-child relationship. In R. A. Hinde & J. Stevenson-Hinde (Eds.), *Relationships within families: Mutual influences* (pp. 104-118). Oxford: Clarendon Press.
- Erel, O., & Burman, B. (1995). Interrelatedness of marital relations and parent-child relations: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 118, pp. 108-132.
- Firestone, W. A. (1993). Alternative arguments for generalizing from data as applied to qualitative research. *Educational Researcher*, 22 (4), pp. 16-32.
- Flyvbjerg, B. (2010). Fem misforståelser om casestudiet. In S. Brinkmann & L. Tanggaard (Eds.), *Kvalitative metoder - En grundbog* (pp. 463-487). København: Hans Reitzels forlag.
- Goglia, L. R., Jurkovic, G. J., Burt, A. M., & Burge-Callaway, K. G. (1992). Generational boundaries distortions by adult children of alcoholics: Child-as-parent and Child-as-mate. *American Journal of Family Therapy*, 20, pp. 291-299.
- Gudzer, J., Paris, J., Zerkowitz, P., & Marchessault, K. (1996). Risk factors for borderline pathology in children. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 35, pp. 26-33.

- Gunge, U. & Jakobsen, S. B. (2013). 5 forkerte forældretyper. *Berlingske Tidende*. Hentet d. 20/5 fra: https://www.berlingske.dk/samfund/5-forkerte-foraeldretyper?fbclid=IwAR1t6UzW4pR-M6KFZxEn-yTTZenevTvBMg_PUCsOrXYgGmkrPAUoEiolDws
- Harari, E., & Bloch, S. (2005). Family Therapy. In S. Bloch (Ed.), *An Introduction to the Psychotherapies*. Oxford: Oxford University Press.
- Herman, M. R., Dornbusch, S. M., Herron, M. C., & Harting, J. R. (1997). The influence of family regulation, connection, and psychological autonomy on six measures of adolescent functioning. *Journal of Adolescent Research*, 12, pp. 34-67.
- Hetherington, E. M. (1999). Should we stay together for the sake of the children? In E. M. Hetherington (Ed.), *Coping with divorce, single parenting, and remarriage: A risk and resiliency perspective* (pp. 93-116). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Hildebrand, E., & Christensen, E. (1988). *Familier med sexuelt misbrug af børn – forståelse og handlemuligheder*. København: Hans Reitzels forlag.
- Hirshfeld, D. R., Biederman, J., Brody, L., Faraone, S. V., & Rosenbaum, J. F. (1997). Expressed emotion toward children with behavioral inhibition: Associations with maternal anxiety disorder. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 36, pp. 910-917.
- Hooper, L. M. (2008). Defining and understanding parentification: Implications for all counselors. *The Alabama Counseling Association Journal*, 34 (1), pp. 34-43.
- Hooper, L. M., DeCoster, J., White, N., & Voltz, M. L. (2011). Characterizing the magnitude of the relation between self-reported childhood parentification

and adult psychopathology: A meta-analysis. *Journal of Clinical Psychology*, 67, pp. 1029-1043.

Hosier, D. (2014). *Childhood trauma: Emotional abuse*. Udgiver:

www.childhoodtraumarecovery.com

Jacobsen, B., Tanggaard, L., & Brinkmann, S. (2010). Fænomenologi. In S. Brinkmann & L. Tanggaard (Eds.), *Kvalitative metoder - En grundbog* (pp. 185-205). København: Hans Reitzels forlag.

Jacobvitz, D. B., & Bush, N. F. (1996). Reconstructions of family relationships: Parent-child alliances, personal distress, and self-esteem. *Developmental Psychology*, 32, pp. 513-528.

Jacobvitz, D. B., & Sroufe, L. A. (1987). The early caregiver-child relationship and attention-deficit disorder with hyperactivity in kindergarten: A prospective study. *Child Development*, 58, pp. 1488-1495.

Jacobvitz, D., Hazen, N., Curran, M., & Hitchens, K. (2004). Observations of early triadic family interactions: Boundary disturbances in the family predict depressive and anxious symptoms in middle childhood. *Development and Psychopathology*, 16, pp. 577-592.

Jewell, J. D., & Stark, K. D. (2003). Comparing the family environments of adolescents with conduct disorder or depression. *Journal of Child and Family Studies*, 12, pp. 77-89.

Jones, R. & Wells, M. (1996). An empirical study of parentification and personality. *American Journal of Family Therapy*, 24, pp. 145-152.

Jurkovic, G. J. (1997). *Lost childhoods: The plight of the parentified child*. New York: Brunner/Mazel.

Jurkovic, G. J., & Casey, S. (2000). Parentification in immigrant Latino adolescents. Præsentation i G. P. Kuperminc, *Proyecto Juventud: A multidisciplinary study of immigrant Latino adolescents*, Symposium fra mødet ved Society for Applied Anthropology, San Fransisco, CA.

Kerig, P. K. (2005). *Implications of Parent-Child Boundary Dissolution for Developmental Psychology*. Binghamton: The Haworth Maltreatment & Trauma Press.

Killén, K. (2003). Barns tilknytning. *Psyke & Logos*, 24, pp. 573-587.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Interview: Introduktion til et håndværk* (2. ed.). København: Hans Reitzels forlag.

Langdridge, D. (2007). *Phenomenological Psychology: Theory, Research and Method*. Harlow: Pearson Education.

Lehman, J. (2019). Why you can't be your child's friend. Hentet d. 20/5 fra: <https://www.empoweringparents.com/article/why-you-cant-be-your-childs-friend/>

Lindgaard, H. (2008). Afhængighed og relationer – de pårørendes perspektiv. *Center for rusmiddelforskning*. Hentet d. 7/5 fra: https://viden.sl.dk/media/6697/manus_afhaengighed_og_relationer_paaroeer_ende.pdf

Locke, T. F., & Newcombe, M. D. (2004). Child maltreatment, parent alcohol- and drug-related problems, polydrug problems, and parenting practices: A test of

gender differences and four theoretical perspectives. *Journal of Family Psychology*, 18, pp. 120-134.

Love, P. & Robinson, R. (1990). *The Emotional Incest Syndrome: What to Do When a Parent's Love Rules Your Life*. New York: Bantam Doubleday Dell Publishing Group Inc.

Macfie, J., Houts, R. M., McElwain, N. L., & Cox, M. J. (in press). The effect of father-toddler and mother-toddler role reversal on development of behavior problems in kindergarten. *Social development*.

Mahler, M. (1968). *On human symbiosis and the vicissitudes of individuation, vol. 1: Infantile psychosis*. New York: International Universities Press

Mahler, M. S., Pine, F., & Bergman, A. (1975). *The psychological birth of the human infant*. New York: Basic Books.

Masterson, J. F., & Rinsley, D. B. (1975). The borderline syndrome: The role of the mother in the genesis and psychic structure of the borderline personality. *International Journal of Psychoanalysis*, 56, pp. 163-177

Mayselless, O., Bartholomew, K., Henderson, A., & Trine, S. (2004). 'I was more her mom than she was mine:' Role reversal in a community sample. *Family Relations*, 53, pp. 78-86.

Minuchin, P. (1985). Families and individual development: Provocations from the field of family therapy. *Child Development*, 56, pp. 289-302.

Minuchin, S. (1974). *Families and family therapy*. Cambridge: Harvard University Press.

- Misrachi, S. (2018). Parentification: A license to kill childhood. *Medium*. Hentet d. 20/7 fra <https://medium.com/@suzette.misrachi/parentification-a-license-to-kill-childhood-4144ca5a1b3c>
- Morris, A. S., Steinberg, L., Sessa, F. M., Avenevoli, S., Silk, J. S., & Essex, M. J. (2002). Measuring children's perceptions of psychological control: Developmental and conceptual considerations. In B. K. Barber (Ed.), *Intrusive Parenting* (pp. 125-159). Washington, DC: American Psychological Association.
- Norman, R.E., & Byambaa, M, (2012). The long-term health consequences of child physical abuse, emotional abuse, and neglect: a systematic review and meta-analysis. *PLoS Medicine*, 9, pp. 1-31.
- Ogden, T. (1979). On projective identification. *International Journal of Psychoanalysis*, 60, pp. 357-373.
- Owen, M. T. & Cox, M. J. (1997). Marital conflict and the development of infant-parent attachment relationships. *Journal of Family Psychology*, 11, pp. 152-164.
- Passlack, J. (2003). Hvilken viden har man om parentifikation i dag? *Nordisk psykologi* 55(2), pp. 137-154.
- Pietkiewicz, I. & Smith, J. A. (2012). A practical guide to using interpretative phenomenological analysis in qualitative research psychology. *Psychological Journal*, 18(2), pp. 361-369.
- Pine, F. (1979). On the pathology of the separation-individuation process as manifested in later clinical work: An attempt at delineation. *International Journal of Psychoanalysis*, 60, pp. 225-242.

- Rapee, R. M. (1997). Potential role of childrearing practices in the development of anxiety and depression. *Clinical Psychology Review*, 17, pp. 47-67.
- Rask, L., & Jakobsen, I. S. (2015). Teoretiske perspektiver på ICS trekantens højre side. *Socialstyrelsen*. Hentet d. 2/5 fra:
<https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/teoretiske-perspektiver-pa-ics-trekantens-hojre-side>
- Reeves, P. M. (1999). The archetype of the parentified child – A psychosomatic presence. In Chase, N. D. (Ed.). *Burdened children: Theory, research, and treatment of parentification*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Rosenthal, R., & Rosnow, R. L. (2009). The Volunteer Subject 1. In R. Rosenthal & R. L. Rosnow (Eds.), *Artifacts in Behavioral Research: Robert Rosenthal and Ralph L. Rosnow's Classic Books* (pp. 1-66). Oxford University Press.
- Rowa, K., Kerig, P. K., & Geller, J. (2001). The family and anorexia: Examining parent-child boundary problems. *European Eating Disorders Review*, 9, pp. 97-114.
- Rubin, K. H., & Mills, R. S. L. (1991). Conceptualizing developmental pathways to internalizing disorders in childhood. *Canadian Journal of Behavioral science*, 23, pp. 300-317.
- Sellerup, I. (2017). Det er bindegalt at tro, at vi skal være venner med vores børn. *Danmarks Radio*. Hentet d. 22/5 fra:
<https://www.dr.dk/levnu/psykologi/boernelaeger-det-er-bindegalt-tro-vi-skal-vaere-venner-med-vores-boern>
- Smith, J. A., & Osborn, M. (2003). Interpretative Phenomenological Analysis. In J. A. Smith (Ed.), *Qualitative psychology – A practical guide to research methods* (pp. pp. 51-80). Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.

- Sroufe, L. A., & Fleeson, J. (1988). The coherence of family relationships. In R. A. Hinde, & J. Stevenson-Hinde (Eds.), *Relationships within families: Mutual influences* (pp. 27-47). Oxford: Oxford University Press.
- Sroufe, L. A., & Ward, M. J. (1980). Seductive behavior of mothers of toddlers: Occurrence, correlations and family origins. *Child Development*, 51, pp. 1222-1229.
- Sroufe, L. A., Jacobvitz, D., Magelsdorf, S., DeAngelo, E., & Ward, M. J. (1985). Generational boundary dissolution between mothers and their pre-school children: A relationship systems approach. *Child Development*, 56, pp. 317-325.
- Stubbe, D. E., Zahner, G. E. P., Goldstein, M. J., & Leckman, J. F. (1993). Diagnostic specificity of a brief measure of expressed emotion: A community study of children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 34, pp. 139-154
- Systime (2019): Opsummering til ideografisk og nomotetisk. *Systime A/S*. Hentet d. 22/7 fra: <https://vm.systime.dk/index.php?id=212>
- Thagaard, T. (2004). *Systematik og indlevelse. En indføring i kvalitativ metode*. København: Akademisk Forlag.
- UNICEF (2019): Child rights and why they matter. *UNICEF*. Hentet d. 8/7 fra: <https://www.unicef.org/child-rights-convention/child-rights-why-they-matter>
- Van IJzendoorn, M. H., Schuengel, C., & Bakermans-Kranenburg, M. J. (1999). Disorganized attachment in early childhood: Meta-analysis of precursors, concomitants, and sequelae. *Development and Psychopathology*, 11, pp. 225-249.

Van Parys, H., Smith, J. A., & Rober, P. (2014). Growing up with a mother with depression: An interpretive phenomenological analysis. *The qualitative report*, 19 (15), pp. 1-18.

Villemann, T. (2013). Vi skal ikke være venner med vores børn. *Politiken*. Hentet d. 22/5 fra:
https://politiken.dk/debat/arkiv_debattoerer/trinevillemann/art5435714/Vi-skal-ikke-vaere-venner-med-vores-børn

Walker, J. P., & Lee, R. E. (1998). Uncovering strengths of children of alcoholic parents. *Contemporary Family Therapy – An International Journal*, 20 (4), pp. 521-538.

Walsh, F. W. (1979). Breaching of family generation boundaries by schizophrenics. *International Journal of Family Therapy*, 1, pp. 254-275.

Walsh, S., Shulman, S., Bar-on, Z., & Tsur, A. (2006). The role of parentification and family climate in adaption among immigrants in Israel. *Journal of Research on Adolescence*, 16, pp. 321-350.

Wells, M., & Miller, R. (2001). High performance, parentification, and personality development from an object relations perspective. In Robinson, B. E. & Chase, N. D. (Eds.). *High-performing families: Causes, consequences and clinical solutions*. (pp. 95-127). The family psychology and counseling series. Alexandria: American Counseling Association.

Westen, D., & Cohen, R. (1993). The self in borderline personality disorder: A psychodynamic perspective. In Z. V. Segal & S. J. Blatt (Eds.), *The self in emotional distress: Cognitive and psychodynamic perspectives* (pp. 334-360). New York: Guilford.

Workman, L. & Reader, W. (2014) *Evolutionary Psychology*. (3rd Ed.) New York: Cambridge University Press.

Zeanah, C. H., & Klitzke, M. (1991). Role-reversal and the self-effacing solution: Observations from infant-parent psychotherapy. *Psychiatry: Interpersonal and Biological Processes*, 54, pp. 346-357.